

Sonja Senjanović-Peračić
Split

DVORI DITINSTVA MOGA

Dvori ditinstva moga

Smuja me ufati dok gledan s vrja Merjana kako stršidu, ka škatule o' postoli, moderne kuće novega Splita na baštinskoj zemji di su se u ditinstvu mome dičili rodni vinogradi koje je težak spliski na ijade vriti, »kâ u ludoj noći na karte izgubija«.

I čujen kako me išču stari dvori glason uzdržalin a istega časa u arju maše ščap didin. Jopet u praj nestajedu Kurtičevi dvori vinogradon opasani, di je njiva kukuruza i šenice o Krajičinovi resla tot odma, takorekuč do samoga palaca Dioklecjana.

I tuče mi u templa šušur o' motike i maškline koji odrebatije o' ošit o' konobe napušćene. I moli me, nemoj zaudobit, dite splisko, ispivat ol' notat, koliko je težak spliski u znoju na vagune zemje raskrčija i koliko je š njon u radosti i tuzi sjubjen bija. Ona mu je ulizla u sve koščice. I u govoru i u motu 'oda, š njon je kâ sa dicon disâ.

U cik zore, na tovara ol' na noge, u poje je odija. Povazdan je sve do prid Avemariju u vinograd pribiva s fregulon kruva i tikvicon bevande. Krčija je i okopava vinograd a u štađunu riza je lozu: glavinušu, cibibob i crjenak. Zaperke je skida s višjon pomjon vengo da miluje žujenu ženu. A kad bi se vinograd zamodrija od sumpora i galice zasjalo bi njegovo oko kâ more mu drago.

Smirite se, dvori moji. Sve bi svetinjon sustipanske zemje uščuvat tila da ostanu disat u zapisu baščine naše. I one male ponarice na starin kučan oklen su

repci i golubi kriliman, kâ ventulon veseja svo susistvo pozdravjali; i one bužaste zidiče, nakrivjene okolo vrtli ča su skupjali u se svu radost diču i muku živjenja u strpjenstvu. I puno straja o' lašidi tresuč se kâ šiba kad san morala po zapovidi, kroz škuru noč sa funtane sič vode za piče donit. I najskoli, kada san pokunjenin pogledom o' kaštiga prvu slanu suzu okusila.

I jopet su me matali dvori razigrani puni prašne zemje i kala. Zvale su me balature i vrtli susidovi prez krakuna i kjuči di je baba Tomažina pletuč ponavjala: »Izmamite se, dico, vaše je vrime.« Povazdan je za bogate gospoje fino merlo učineton plela, a kad bi malo odanula, dozvala bi nevistu: »Kroni mi u kafu kapju meštrala!«

Nevista starešica, sparičavala jon je uvik obid na prišu jerbo se kasno vračala s Pazara. Mlaja nevista Filomena, o' tridesetak godin, jur je jemala šestero dice, jedno drugon do uva, da ji je samo pogladila, dneva jon nestane. U kratkon danu morala se inženjat kako ugrabit vrime za odnit mužu i svekru obid u poje.

Svakega prvidna, znalo se: obe neviste i čer neudana ispod balature kâ šonانبule, uz sviču o' petroja i oganj o' česmине deškrigavale i prale bi robu za velu lušiju. Osušenu bjankariju šunprešavalo se kad se uvatilo vrime i šunprešon se puno mavalo dok se garbun razgori i žaron progovori.

A svake subote bilo je veliko spremanje. Sve se izvuklo na sridu; fregalo se i čistilo »u svu šesnajt«. Radija je bruškin, šoda, šaldam, sidol i kartadevera. Sve posle u kuči činilo se na ruke, jedino za pomoč ženi bila makinja za šilo. Čin bi svanula nedija, sve bi se zaudobilo. Svetašnja roba izašla bi iz armeruna i tako priobučene odile bi na misu, a pozapodne na tonbulu, u vižite oli u šetnju. Prvidan je zapovidâ sve jopet iznova.

U stare dvore ušla bi živost kad su justa o' težačic puna jemstva bila. I arja i repci čutili su da su bačve sparičane i pivali su š njiman. Konfužjun je bala na sve strane. Uz rzaj i topot konja i škrip krika dolazile su koslate pune masta. Radilo se leva-leva. Težačice su žvelto nosile mäst u maštiliman na glavi pa brže-boje iskričale u kacu. Skakala je dičurlija šporkani obrazi. Čokala je zajapureneno brže vengo je mogla. Zunzile su ose oko mali glavic i mali slaki usan i nestajale čin bi počejja mäst u bačvan zrijat.

Po drugi put oživili bi dvori stari kada bi drvena bandira s grančicon masline svrj konobe ol' o' kantun kuče meknuta bila. Zvala je otvorena bačva i drveni banci stopro isfregani i po koja stara, stara katrida. Zavonja bi dvor pometen o' poškropjene zemje.

Najpri bi se naslikali batelanti noseč u kartu o' novin po koju slanu srdelu oli fregulu sira. Poza nji bi se prižentali artišti i vrkle glave fino obučeni. Čutili bi oni di se more osladit žmulon dobrega vina. A kad bi zanočilo, znalo se, svratit će i težak trudni poza večere škrte. Dolazili su jedan po jedan, ponačeti s teškin odon kâ da su mašur zemje za sobon iz poja vukli. Čin bi malo odanuli, dešteže riči živnule bi uz gucaj vina, a po koji put pala bi i pisma. I kako su brzo kurile nočne ure, a umor skupjeni učinija je svoje, nečujno bi odlazili domu svome.

U zamrloj konobi težak je osta sam. Inkantano se zagleda u načetu bačvu i u pejar s pineziman koji je malo obečava. Iz dubine je uzdanija i stiskajuč rukan čelo počea se s bačvon razgovarat: »Očemo li moč pokrit veči dil dugovanja? Znaš i sama dobro da mi se čer odala. Tribalo je puno tega. Opremit dotu i pir za svečare, a nisan smija bit zanji meju svojiman. Eto, u pasanoj godini zgodilo me više grubega vengo lipega. Krepa me tovar Zele i izgorila teza.«

I kad mu se učinilo da ga bačva više ne obadaje, osta je san sa sobon kâ sveti Roko s ranon otvorenon. I stala ga je misal proganjat kâ svi vrazi i počelo tuč u tenpla da će svo susistvo doznat koliko će ostat dužan. A strašija se te nenadinje kâ kolere. U toj svoj mucu doša mu je prid oči pokojan otac i njegova rič stala ga je blažit nikon sveton trpnjon ča u nadi reste: »Dojduća jematva bit će boja, bit će boja!«

Dida moj s percen kaduje na jusni

U štađunu litnjen o' Sveton Lovri razbacije se zvizdan užarenin narančan, a arja s vrja mora caklastin velon pleše. Vela sparina godi poju i pisma cvrčkova zrno bubri, a dida moj ispod masline, u suvon rešpiru mrvu je odanuja. Proviri prema zvizdanu, a on mu kâ za dišpet svu vištu u šudar skupja; moglo bi jur bit za fregulu mrsa.

Sve blišči, vrije, zemja i kamen puca, prid oči bliske proliču, mrav mu priko noge kliže i trun slame žvelto u procip zemje spušča.

Čempres samotnjak ponad crikvice Betlema zove, zaletiju se tice u ladna njidra njegova.

Dida moj, zamišljeno čuti noč i u kaladu gleda i skupjenin obrvan adočaje vinograd s otvorene bande prema foši. Vazimje pomjon torbu punu smokav a ostavja mu dil duše svoje...

Ponačeto gre dida moj, ošervaje se i do tri puta da upokoji sebe. Uzdiše iz dubine moleč sve svece da mu krupa oli lupeščina trude ne raznesu. A kad bi moga, svu bi intradu na krkeč naprtija i na Lučac u konobu odnija.

I gre dida moj, domu svome s percen kaduje na jusni.

Uz put ga pozdravja agava ča dugin očima uvis zri,

i brnistra ča je žilon kamenon merjanske vlake

od davnine žutin cviton prikriila,

opivani rusmarin skutren tu i tamo s mirton

– dikon riči razminiva;

bilušina i lavanda žalidu se da ji burni vitar

nabija, a zlatinjak i kapara iz raspukle stine

niču i didin pogled čuđenjen uznesu.

Smilje se diči ča u susistvu merjančica trava

pribiva, a žednjak i ruta radosno se oglase:

Dida, za unuke tvoje i sve jude dobre voje

likarija u nama sniva.

Stara kafàna svon dušon baštine grlila izlizani
kamen Pjace i sve portike i odaje carske.
Lipoton svojon ogledala se i diletavala
u kristalnon sjaju u zrcalu od štropa do poda.
I govorili nan naši stari:
»Lipja je ven ona u Beču«.

Al' na žalost...
puno vrimena nî pasalo
radost njezina života moderna ludost je zgazila

U bekale...
nestali su lipi pogledi mnogi godišta
uzdisaji za raskošnin divojkan i ženana
pusti mig smija muške taštine,
govorenje o' balunu, glenda i rujanje po splisku.

Odbačena jeca orahovina rezbarena
mali dragi šepareji za toplin zagrijajima
sakrivene ljubavi.

A kroz svoje vene uzdržale stenje
sva zaplakana mramorna ploča »Stola mudraca«
s grbon Splita grada: vratite me uime baštine
na staro misto
iskazat ću van svu lipost spliske čakavice
u napivavanju težaka, zaudobljeni' likari i vrkli glav.

I gluvoča nika zavlada i nima niotkud glasa
ni obada
osta je razbaštinjeni Splicičanin okružen ladinon neonon
i lipjivon štragulon
Isprid njegova života nikor je katanac meka.

Ranjenom dušon i tugon u očima
skrenuja je u drugu kalu
Utučen i zamišjen od tuge odveja ga
na drugi kraj grada di mu lipe i drage stvari
obrasle u drači snivaju u ilovači.

Čuja je graju i vrisak maškar,
to smijon plača se smiju.

Šjor Visko i prišvarci

U Varošu, Dobrome, Manušu i Lušču, staremen dilu Splita, živili su judi kâ u jednen velikon dvoru di se sve čulo i sve vidilo i nî se, i da se tilo, ništa moglo sakrit. Sve je bilo kâ na gvantijeri. Znalo se za mane i vrline: ko je koga rukova, ko koga kortedaje, ko je pametan, a ko ebete, ko je dobar, a ko injoranat, ko bogostrășiv, a ko beštimađur, ko je vridan, a ko se šktivaje o' posla.

Običaj je bija davat prišvarke, je l' o' zabave oli od potribe, jerbo je bilo puno famij s istin imenon i prezimenon, pa kako u staro vrime još nî bilo naziv ulic, a ni brojev o' kûč, ti su prišvarci, koji su se s vrimenon pritvorili u nadimke, bili jedini podatak da, meknimo, kad dojde pismo oli karta o' suda, to ne bi bilo dano u krive ruke.

Dakle, prišvarci i nadimci bili su juta potriba. A kako su se davali? Na razne načine. Evo na primjer: jedan spliski težak s Lušca naza' višje o' sto godin, namisto »Amerika« govoriya je »Mèrika« i odmar mu je osta ti prišvarak, a njegovi naslidnici dobili su ga u dotu kâ nadimak.

U svakome dilu grada bija je po koji Spličanin ča je jema smisla i zna je svakoga pročitat, a poznavaj in je rod i porod. Tako je u Velon varošu živija šjor Visko, zidar, iz glendežive famije Čopovi, kojima je ritko ko moga doč na kraj s njiovon glendon i batudan. Oni, kâ da su živili samo za to kako će koga zafrkat i pronač mu ždronj za uvatit ga na baketinu. Napivavanje jin je bilo po raci darovano tako da su ga uzgajali kâ cviče u pitaru.

I naš šjor Visko sve bi od prvega tira adoča i sve, kâ da neče, u dušu bi ti uliza. Za prišvarke nî ga bilo nadaleko, a to sve na jedan fini način tako da bi ti osta u lipon sičanju i nikor se na njega nije ofendit moga. U njiovu stimanu kuču navračali su, i svojta, i susidi, i prijateji, a dopokon i nepoznatega bi svojon lipon manjerom privukli. Dolazili su tražit svîta, oli se požalit, oli o kojemu susidu čakod grubega ispovidit, ali sve je to ostalo meju njima kâ da su u prag kučni cimentali.

Kako su sa sviman živili u ljubavi i jedni drugima pri ruci bili, naša se jedan mali koji jin je mliko u kantu nosija. Bija je puno drag i smišan pa kad mali ne bi doša, odmar su pitali: »Di je Kanta?« I ne lezi vraže, mali Kanta s vrimenom je oženija šjor Viskovu čer, ali nikad nisu raspredali o' temen imenu ča su ga zetu dali boječii se da ji susidi u đir ne ufatidu.

Jednega dana došla je u vižite kuma Marušeta i žalila se na južinu da je je svu izludila:

– Ma lako, moj šjor Visko, za me, vengo ufatila se, i maši š njon, maši š njon, a kako mi je abajin osta otvoren, a ja ovako teška, nije mi bilo lako popet se na stol i zatvorit ti nesriknji abajin.

– Ma ko je to mava, s kin je mava? – pita je šjor Visko.

– Ma južina prokleta, mavalaj je s koltrinion.

I čin je kuma Marušeta izašla i ni učinila dvi-tri skale, prozvana je »Maši šnjon«; a danas, kad više nima ni kume Marušete ni dragoga šjor Viska, u kuću njegove dice južina je dobila ime: »Maši š njon«.

Šjor Visko jema je sestru Anku kâ Gospe lipu i svak se čudija koja fineca iz nje izlazi kâ da je sve koleđe prošla. Judi su govorili: jo, ča je fina pa je tako, ne čekajuć da je brat prozove, od svita dobila ime »Fina«.

Za šalu i glendu naslidija ga je unuk Vinko, ča žive u Kanadu. Skupija je, fala Bogu, cili skorup Čopovi i po motu i po odu pa je vela ščeta da nan nî bliže. Svako malo dojde materi u Split pismo sve po splisku, puno glende i smija. Kroz te beside progovoriya je dida Visko, a materi je od milinja zasuzilo oko.

Kada se šjor Visku unuka – »glumica« – odala, na svadbu je iša cili rod i porod. A kako se nikor nije moga odat i umrit prez rodice Zore, koja jema malo šporki jazik, šjor Visko je tišča Zoru »na oko« i kad su puten odili na Grajski, reka jon je: »Malice, zauzljaj ular«, a kad su se vratili i seli za stol svetašnji, zavra je: »Ajde, sada odveži ular«, jerbo se znalo da će ona sve začinit svojin lipin glason, a dat će oduška i svome »finome jaziku« od kojega će svi popadat o' smija i glende koju samo ona zna u pravo vrime ubacit.

A smišna je bila i mala Jubica, isto od roda njiovoga. Svaka stvar u kući dobila je izvrnuto ime. Kad bi jemali za obid fažol i manistru, ona bi rekla: »Mama, ja ti ne volim – vlašku momčad.« Spizu u važima zvala je »važno tijelo«, a prženom žitu za kafu pakovanome s onon slikon župnika Kneippa dala je ime »biskupova pomast«. Otac male Jubice bija je slakoran i sve bi smaza prez dignut glavu pa bi mala Jubica rekla: »Mama, mi ne možemo gojit svinju, mi imamo tatu!« Naravno da otac nikad nî dozna za ovu grubu batudu jerbo ko zna ča bi se bidnemu ditetu dogodilo.

U spliskin dvorima bilo je svake vrsti svita pa su za meštre Anton ča je šaldava teče, bronzine i vrčine vikala dica: »Meštre Ante klin-klin, popravi nan bukalin«, a ženu mu Mariju zvali su »Merleto«, jerbo je za bogate gospoje fino merlo učineton plela.

I kako je deboto svaka famija u Splitu nosila nadimak, oni s lipin nadimkon su se diletavali, a grube bi zataškavali i sakrivali. A kako vrime čini svoje, današnji potomci dičidu se da jemaju nadimke jer to oče reč da nisu navrnuti Spličani, vengo oni pravi, »s kolinon«, koji se moredu na prste izbrojit.

Špoža svrj Lušca

Za čer, žilj pribili, strepila je mater svo vrime napovidi doklen jon nije rič s oltara suza radosnica dušu indorala, a prid oči o' milinja bliščila se golubja jubav čere i zeta.

Al' mižerija nesriknja nije jon dala da ostane bar malo u mislima obligana.

Prez mrvu duše uvučivala se kâ stonoga u kuću, otvarala jon prazne škafetine, škancije i petavala jon roge u iscidene žepe.

U to nesriknjo vrime, za opremit čeri dotu bila je muka doboga. Puste konte činila je kuma Paškva, sama sebe u tijo grizla, a najskoli kadac je budna ležala slušajuć rkanje Jerka svoga poza krčenja tvrde zemje na Kmanu.

Progonila je misal kâ kvasina juta kad svojta i susidi dojdu iz Dobroga i Manuša razgledavat dotu i rečedu: jo, ča je malo donila. Progonilo je mater i usrid bila dana, a otac čin bi ositija njezinu muku, skinija bi beštimjon po koju gospu ol' kojega sveca i stâ bi vikat po dvoru: ne odaje se prinčipeša vengo čer spliskoga težaka!

Mater za ne izustit rič skupjala je ũ se, a za svit podignuta glava s andon lica nasmijana. Al' niko velo ufanje dalo jon je snagu: Ugledat će vinčanje svitlo dana, susistvo će doškat špožu i bacivat kunfete izmišane sa šenicon i angrizon.

Ostavjala bi šekreto od mižerjaste spize sve ča je mogla, a po noći zbrajala, smanjivala doklen jon se ne bi sve izmišalo, ondar bi u grču zaspala.

A po danu kada kraj nje nikoga nima, govorila bi sama sobon kuma Paškva: Do, koliko triba, providi mi sveti Ante od trinajst gracij, uvalili smo se u veliki dug do jematve. Pri ruci nan je bija šjor Jozo Jakota na zadanu rič, a da nikor, nikor za živu glavu ne zna. Za čer moju Matiju jedinu da je rešidu koluri carski, modra brnica na sitne falde, kurtin o' raža, šudari o' bavela, traveršin o' brokata i venecjano merlo.

Uzdanila bi, sitila se ditinstva svoga, o' bliže famije nikoga nĩ jemala. Nesriknja španjola svi ji je odnila. I brige kad bi je kâ mòra pritisle, susidu bi zvala i sve jon se u ispovidno ime izjadala: »Tonina moja, sriča mi se nasmijala, ča sve vidin, a ništa još niman: komoru namišćenu o' špoži: kočetu o' peršoneipo, duzinu rikamani lancuni toledo, kuvertur ispleteni, bijac, gosposku sviču na petroje i dvi-tri spare.

Ponosito lice Matije moje rešidu rečine 'nêgre', a iz pletenic oko glave treperu biseri na tremantu. Jo, koja lipota, Tonina moja, za ionako nan lipi Split. U plesu monfrine škripju crne gondolete zapete vereton malon, uvije se Matija moja u lagašnon koraku oko svoga izabranika kâ merjanska vila.

Aaa, barenko da mi bude moja jedinica stimana i voljena u kuću svekra svoga, a znan da je žujno čekadu sekrva Dujka i jetrva Domina.«

U kazivanju nika dragost je obuzela i vodila podruku i bacila jon svu brigu u valcer, da sve vidi kâ na gvančeri i perfin samo vinčanje.

Gleda nasmijanu čer – žilj pribili i prsi dvi jabuke u korpet o' veluda sa dva reda zlatni botuni. Al' vela tajna je ingropana u zlatni kordun o' sedan fili, špila s glavon i goljè prilipi – samo oni znaju materinu tajnu ča će mi zajāt samo za vinčanje pridobra zava Filomena.

»I pir san adočala: stol dugi kâ u Kurtičevi, pun bibit i svake gracije božje. I svi su u svetašnju robu: žene po dešputu odivene podignuti glav, zlaton urešene, a svečari moji na glavi s kapon crjenon, u žurku s alamarima, bila košuja i zlatni botun na rakas koletu.

Tonina moja, u botu mi se sve zablješćilo, od sjaja pustoga i grandece, kâ da su perfin svi izašli iz palaca Cindra ol' Deškovića, a ostavili su za sobon na kare truda i maštile znoja ča jin je zemja spliskoga poja u se upila.«

Živjenje u strpjenstvu

Radosti nî bilo kraja kad sam tribala poč u skulu. Mater je novu veštu sparičala, a stare postole, luštrane kâ nove propivale. Otega jutra skakala san tankin nožican kâ rebac sve do skule Lučac (u koju je i moj otac odija).

Moje lepršanje nî puno duralo. Pomutile su ga učenice bogate koje su nos tiščale visoko i vrtile se oleči se u svilenin veštan i crnin postoliman od laka. I nisu se denjale s učenican slabije odivenin družit, a kamoli na zogarelu zaigrat.

Od cilega razreda samo dvi bogate učenice denjale su se igrat s menon i dopokon pozvale me doma. Dobro se sičan, kâ da je jučer bilo. U jedne san bila počaščena štrudelon, a u druge s kotonjadon. I poza svega tega, pitala se moja mala kuštrava glava: kako to da Mejri i Ružici ne smeta moja požimarivena vešta i iskrivjeni rebot o' postoli? Ol' san ja kriva ča moj otac, palketjer-radnik, povazdan žgobaje i u radu svoju mokru maju o' znoja po čet'r puta ožajimje. Ča bi zaradija, dâ bi materi, a sebi ostavija za koji kvartin vina i reka: »Evo ženo, pa ti upravi.« Mater je potizala, rastizala ti nesriknji dinar magar je kâ dno o' bačve velik bija: Iskontala je da more kupit litru mlika i dva i po kila kruva i malo pošpetic za nas osmero u kuču, te toliko da se more priživit. O mrsu nî bilo spomena. Za blagdane bi se refalo za svo vrime pasano ča smo svega žujni bili. Priko godine snivana dreca biloga kruva došla bi u kuču kâ slakusarija na jedvite jade kad bi mater do iznemoglosti moleč izmorila.

Mater moja znala se inženjat i od ništa stvorit ništo. Nî puno infišavala u čistoču niti je bacilala ča će bit o' poda od bili dasak koji je svaku u maču u se spuga, ni špahera, ni plafuna. Glavno da nismo gladni ni šporki. U primaliče bi njezine žvelte ruke s malo japna i kolura kužinu i sobe piturale i sva bi kuča čiston arjon zavonjala. Posebnon meštrijon bi se na krov kuče uzverala i dišpeto-žastoga makaka očistila i mlaton savnala. Susidi bi zabezknuti ostali: vidi Slovenku di se uspela!

Materi največu muku zadavala je spiza, kako nas naranit, ali nikad dan nî proša da nan se ni ča teplega iz pjata nasmijalo. Kuvala je juvu ča bi rekli Spličani na »pjuvaču« verduru na lešo oli na pofrig, falši gulaš, njoke prez kunpliri po slovensku, pulentu uritko, s malo čvarak i raskrabjene masti oli bi kanula malo mlika. Kad ne bi znala ča će, posolila bi polovice kunpliri i poredala na vrilu ploču o' špahera i pokrila velikon tečon. Male glavice nasmijane okupile bi se oko teče i slušali kako sol s kunpliriman se kara, a ja, najstarija, dugega vrata, deboto bi noson dotakla teču i pri vengo je ispečeno liskala slankastu koru ča 'rska.

Pri kraju lita kupila bi mater tri sepeta sliv u Bosanac. Svi u kuči smo se uvatili koščice čistit pa onda mlili na makinju o mesa. Mater bi šudaron zavezala glavu i ruke u krpe zavila. I tako cili bogovetni dan, kuvajuč mišala je, a na sve

strane štrajpalo je i kužina bi osvanula pošprucana marmeladon. Ponovila bi se ista slikarija po zidu i štropu kad bi doša štađun o' smokav, a koje su obilato rodile u naše poje u Merjanu.

I na kraju, najlipje za vidit bilo je: poredane velike boce marmelade kako nan migaju s armeruna: »Počekajte, dico, još malo, bit će lipo kad dojde juta zima.«

Fala Bogu, brig materi ni falilo, bilo ji je na pritek, naponase mučila je skula. Prven ditetu kupila bi nove libre, a poslin jedan od drugega naslidiva. Nije se puno afanavala kako učimo jerbo je unaprid znala da nas ne more dat na velike skule.

I zaraj robe bolila je glava i za puno tega ča se šapjalo, a dica nisu smila znat. Za skulu jemali smo samo jednu priobuku. Šporkanu uvečer bi oprala, a izjutra rano šunprešon na garbun potegla i odanula kâ da nas je u novo novento priobukla.

I postoli nesriknji su jon zadavali jada jerbo smo bili kâ živo srebro. Sve smo mîre priskakale i verale se po zidima, a najskoli sestra Vera po cablima i grajan kâ mala šimjica. Nije lako bilo materi napripravit postole za pet pari nožic zaigrani. Jopet nan je ispalo dobro. U susistvu je živija duševan Bepo kaliger i ne bi nan vazeja puno pinez. Odma bi nan popravija postole, malo bi pričekali, udrija bi dvi tri brokve na škaju i pri krajiman istanjija nožen pa sašija rebot oli po dritu velikin puntima uvatija kožu di zije.

Posebna litanija bile su bičve, na prste se moglo izbrojit koliko je mater kupila bičav za sve nas, a koje smo nosile samo za poč u skulu. I kako je velo mendavanje tiščalo bičvu, a pusti konac na konac iskrižan ne bi izdrža, puno brzo ukazala bi se buža. Škapulavali su nas topli štađuni. Odile smo najčešće bose i malo daje o dvora našega na livadu di smo slakin gušton gazile po mekoj rosnoj travi, a koje nije falilo ni kravan koje su pasle od Svete Klare pa priko Kalandrije i Špalacjuni sve do mora.

O tome mukotrpnemu živjenju mater moja nikad nije izustila besidu ni u snu, da je ne bi čula dica, koliko jon triba i koliko fali za pristojno živit.

Danas, kad san i ja ostarila i dva rata nesmiljena prošla, ne znan s kin je moja mater svu pustu brigu životarenja dilila. More bit da je iz dana u dan razborito režištravala i tako sebe smirivala, a rest dice u zdravju dane jon razvedrīvâ.

Zagledavala san se često u materine ruke i neuvatljiv pogled njezin ne bi li on barenko čakod iskaza. U svome ditinstvu živila je obilato i nije jin tribala balanca za priživit.

Svo bogastvo morala je ostavit kad jon je mater umrla i mačeha došla, a poza malo vrimena umra je i otac. Po slovenskoj užanci zemja se nije smila raspačavat ni prodavat vengo onega člana famije koji napušča kuću moralo se isplatit u pineziman. I išla je u svit mlada divojka i očarala je u svoj mucu ova merjanska modrina i tot našla jubav – čovika svoga. Nama dici zamišljenin bi glason spome-nivala puste njive hmelja i ajde koje je ostavila uz riku Voglajnu.

Svu muku živjenja je kâ tvrdokorna maslina ponoson trpnje izdržala, a nas, dicu svoju, u skromnosti tiščala i na juski put izvela.

Blagoslova popili

Iz stimane Kurtičeve konobe širija se vonj dobrega vina di je baba Mare glavarica iz bačve do plafuna kroz svaku kapju blagoslov ulila. Putnika i namirnika blaženin glason doškala: »Blagoslova popili!«

Dozivjali su stari dvori s Vrja Lušca suva justa, potla škrti jača i dneva cilegate u krčenju tvrde zemje o' juga ubojita i bure i zvizdana nesmiljena.

Družili se spliski težaci uz gucaj vina i pismom i glendon ča je po koji put blagdan duši bija.

I kad je mrak skutiman svojim počea pritiskat, glasovi u tijo počeli su kalmatvat. Gluvoča nika kâ u Vilinske merjanske dvore zavlada, a umornu plokatu tišinin uspava. Ditinjin pogledon motrila san iz prikrajka naše balature ta navraskana lica umoron zbijena, ruke ukružene poput driva i škine ponačete kâ da in je bus zemje u njima osta. Meju njiman i dida moj pogleda pospana, višje ne režištraje ča se oko njega dogaja, vengo na škoše tילו ga zanaša i u zijanju na pō kapke otvara.

I dižedu se polako, i jedva s noge na nogu dotičedu zemju koja jin je u slanon potu, prez imalo milosti svu snagu ispila.

Tabaškaju mrmoron i nestajedu u mrak iza Drimalovoga kantuna lagji za jedan ugriz trudna dana i gucaj sutrašnjeg nadanja.

Zadrugon je upravjala baba Mare, a zapravo ona je i osnovala daleke ijadu osansto osandese' i nike godine, kada se iz kuće Peračić-Jakota odala za Jozu Kuzmaniča-Kurtu. Izrodila je petero sinov, a oni, kad bi došlo vrime za ženidbu, nisu napuščali zajednički dom vengo su ostajali ujedno i tako povećavali i jačali zadругu. Godišnje nalazili do pet vaguni vina, prodavali su ga priko cile godine i nikima na dug davali, a baba Mare je u konobi pribivala. Kako je bila nepismena, na bačvu je sinjavala dužnike. Duga štrika bila je litra, a kratka po. Tri i po litre – tri duge i jedna kratka štrika.

Kužina je bila obilata su dva stola, veli za starije i manji, sa bancima, za dicu. Dice je bilo sedamnajst i oni su jili prin stariji'. Čin bi stariji došli iz poja, dica bidu umukla i nastala bi tišina, mogla bi se i mušica čut.

* Famija Kuzmaniči, po nadimku Kurta, slovila je kâ najveća zadruga spliski težaški obiteji. Starina jin je bila u Kuzmaniča ulici na Lušcu, a priselili su se u novu kuću »na dva koraka o' starine« ijadu devesto tridesete. Zadruga je trajala sedandese' i dvi godine, sve do ijadu devesto pedese' i devete i tada je brojila tridese' i četer člana. Razdílili su se jerbo jin je tadašnja vlast počela oduzimati zemju za gradnju kuč u Spliskon poju. Jemali su sto i dvadese' ijad četvorni metri zemje, od tega pod vinoğradon sto ijad metri. Najvišje je bilo u Žnjanu, a ostalo u Križine, Trsteniku, Gripan i Pojudu. Novi Ajdukov plac izgrađen je na njiovoj zemji i ništa jin nije plačeno.

Za sve posle u kući znalo se ča ko jema radit i to prez prigovora. Jedna nevista je kuvala, druga je odila u spizu, treća prodavala na Pazar, a ostale su radile u kući. Svaki dan se kuvala juva, bronzin je bija o' trideset litar, a trošilo se dese kili mesa. Svi muški radili su u poje s ocen, a svako muško dite kad je završilo pušku skulu, čekala je sparičana mala motika u konobi.

Gospe o' Žnjana bila je njiova fešta. Ispočetka se slavilo na sam dan, peti kolovoza, a u zanje vrime u prvu nediju osmega miseca. Sude bi jin za ovo slavje zajmila Bratovščina Svetoga Petra, a Marin Ružič Bojmeta bi jin te sude do Žnjana dognâ karon. Kuva se rižot, pekli se janci, bilo je i ribe i fruta. Nakon mise, koja je trajala dugo, častija bi se narod galetinan, sokon, prošekon i rakijon. Za obidon našli bi se uzvanici štovatelji Gospe o' Žnjana, meju ostaliman Duje Dupjančič, kapo o' škovacini, Bepo Dupjančič, Ivanišević, Dvornik, Grosogono s Firul, Tonči Barač, Šime Trumbič o' Svete Klare, Marijo Nikolič i svi o' roda Kurtičevi.

Iskitija se maštil stari

Tili su ga jitrnit u škovace, al' se na sriču velu tot naša marangun Zdenko Čopo i odmar mu je pala na pamet jubimica – rodica ča kupi stare stvari. I čin joj ga je donija onako požmarivena, malo se je pripala. A kako neće kad je pozelenija kâ kupola Kapetanije, a zasigurno je stotridesetu navršija. Strane su mu ulupjene, a obrub mu dežbjego gre. Dno iskrivjeno, ali prez buži. Vas je od rama, a male šesne ručice, mirakul, kako su se kroz ovo pusto vrime dobro održale.

Mekla ga je na pergul da pribiva. Jednega dana obilazila je cviče i u njega se inkantano zagledala, a on jon je otvorija dušu i iskitija litaniju svoju. Služija san virno famiju spliskoga težaka. Najlipje mi je misto dato u kužini, na banak urešen koltrinicon s inkolanin merlon. Dileta san se kâ špoža u bilini.

A kako san samo gušta kad bi ukučani došli iz vanka, oli iz poja, oli kad bi dica zapijana banula na vrata i tila se napit, ne znajuč, svak bi mi se lipo poklonija. Jerbo kacjola obišena stala je nanižje od mene i za dobavit je tribalo se dobro slegnit.

Veselija san se kad san svaki dan i po šest puti na funtanu na dno Radunice odija. Čin bi divojke naresle matere su ji odmar na vodu šavale. Tiščale su me čvrsto ruke divojačke i čutija san kako jin drče tilo. Mlade ruke na teret nenaviknite, tresle se, spara bi izmakla, voda se prolila i divojci u prsi ulizla.

Pratija san kad su jin momci očade bacivali i pomalo se stali kortedavat. Vračajuč se doma, čuja bi kako jin srce tuče, a voda u meni vajala se sad simo – sad tamo i priko ruba bi iskočila i jopet od radosti malo ji smočila.

Sičan se jedne, lipja ven Gospe, stavila me iza zidiča i skoknula u škuribandu. Sva zapijana, crjenega lica vratila se po me i doma trkon trkala, pa izjutra prijateljici sve špjegala: Zajubila san se, ajme meni, prijatejice moja.

Puno tega priko mene je prošlo. I zaruke: zlatni prsteni bračoleti i kadene, pa pusto tratavanje sa puno krejance. I posebice, vinčanja. Od šušura velikoga

sve se u meni treslo, a voda za piće slabo je kurila. Izaša bi na sridu prošek stari čuvan kâ zlato i nazdravjalo se i vinon i prošekon kako kome drago. Slavilo se kâ da se uvijek živilo u obilanci. A kad su kršćenja došla, jopet veseje, tretavanje uz slake kolače i lipe pjatance.

Ostalo mi je dobro u pameti kad bi uz ostalu dicu prinova dolazila. Čutin još mlade ruke materine koliko su me puti s banka digle i na funtanu odnile. I prala se dičja robica, povoji i pelene da dišedu kâ žilj pribili. A kako je dite reslo, sve se manje pralo, i sve se manje obadavalo ča su dica malo šporkija i morasta bila.

Ukučane moje zaudobit ne mogu i njiove žujave ruke koje su me zanavik ostavjale. I sedmine, užanca prilipa, kad se uz malo boju spizu blagovalo i u razgovoru s najbližima uz sviču o' petroja dugo u noć tugovalo.

A da van ne govorin kad san momke iz kuće isprača na levu, a još gore kad se u rat odilo. Kâ da ji sada vidin, nad menon bi zastali i o' muke dugo pili da jin se suza u oko razlije, a da nikor ne vidi. Dva san rata proša i trečega doška na žalost moju velu, kad su kaluni s brodov, priko Kataliniča briga, na grad pucali.

Maštil stari na pergulu Ivaniševićevoga palaca pribiva, u njemu je diran i murtila. Milina ga je vidit. Pogled mu doseže i priko Brača, a najbliži mu je Biskupov palac, malo daje kanpanel Svetoga Duje, a drito mu je opivani Merjan.

Neka ga, neka žive i neka doška naše praunuke i njiman isprede priču o' našen vrimenu, našen životu, našoj radosti i našoj tuzi.

I lipota jin je bila rana

Spliskon težaku

U mukotrpnemu živjenju žgobava je povazdan za koru kruva i kapju vina. Beštijon bi oduška dâ, a lipotu je za smok ostavja.

S očiman kâ kanočalon sve ča je lipo odma je adoča: lipi cvitak u travi, lipo, a šporko dite, lipe starce i starice, lipe priobuke, i sve lipe stvari, a najskoli lipu ženu oli divojku, s nikon finon, manjeron kâ svetinju na svoj oltar bi stavja. I zafaliva se toj lipoti rodnega kraja ča mu je do u stare dane vištu održala.

I nima te, lipi moj »ča«

Stopro, čin san počela slovkat: *avan, uho, muho ne na ruho*, nigdir za lik nî bilo didinoga slakoga »ČA«. Iz početnice su ga niki judi largali, a na rukan gvante o' meke kože jemali.

Spličani se nisu ni ošervali, more bit o velike fjake oli »pusti me stat«.

A za pĕgulu velu, učena dica, o' bogàti spliski famij kad bi arivàli sa štùdija iz Zagreba, Praga oli Beča beside su priobučivali u »svetàšnju« robu. I nisu se uspilni ni okrenut, puno tega o' baščine uteklo jin je kâ angùja iz rukùj.

Mome didi težaku i ocu radniku nisu bili dragi ti novi adukacijuni o' vřkli glāv i pitali se: Di su slake riči naše spliske čakavice? Oli sa usan praunuci naši višje neče teč kâ slador o' grozja naš lipi »ČA«? U dvoru i cilome susistvu dica su bila smāntana od tī novi riči i posramjeno govorila po domāču. Kā da su bidna dica nā žaj kome čakōd učinila, mučilo ji je kako vaja gōvorit. Māli Pere stā je iz čista mira vikat sa balatūre: Čuješ li me, Ivna, kako sad u *fijeno* govorin: *Ptijeca na grjani pijeja*.

I nīma te, lipi moj »ČA«
da prikōpan svu zemju sustipānsku
umūka si zanavik s babom Đovānom – Oparīnkon
i didon Bārtulon – Jakōton.

I nīma te, i ne moreš višje dōč
ni kad lebičāda uzbuntra sve do morskega dna
i bura kad u rēfule zapuše
i zvizdān zapeče
i sva jidra skorēni.

Lipe užance

Vrata u susistvu odavno se ne otvaradu sama. Čutidu ona da se sve poolilo i izgubilo svaku miru. Jerbo pri kad bi u kuču čakod posebnega arivalo, užanca je bila najpri susida se sitit. I tepla ruka pružila bi fregulu sira livanjca, bržolu o' prajca, škudelu fažola oli pjat smokav ol grozja.

Otvarala bi se vrata sama o' sebe i prosjalo bi lice suside blagošću jutra, kā da je konistra turti oli bibit darovana.

I čuja bi se glas glave o' kuče: »Susida uvik razveselit triba, on nan je najbliži u nenadinji i radosti – dico moja.«

Sekrvīn svīt

Ča moj sin puno suje
i k vragu sve šaje – ne obadaji,
sve skupa priko ramēn u arju baci!

A reci mi: »Jesi li ikad promislila,
ko se jīdi – ti i preveč pati!«

Za svoju dicu majka uzorita, a kad bi zavikala: »Gromon ću vas«, bilo je dosta. Učila ji krejanci, a o čistoći tako izludila da su dopokon svi kantuni u kuću ča tičima propivali.

Do infišacjuna u čistoći kuću tiščala. Cvatuč dizala je glavu kad se svaku šetimanu fregalo, luštravalo, šunprešavalo i lušijalo. Dopokon, da kvaka od otuna ča manje pocrni, lakton su se otvarala vrata.

I kad je nevesta u »krajeve dvore« arivala, nije jon bila laka. Kako priživit u kuću di se moglo takorekuč jist s tleja? Tribalo je radit od jutra do sutra kako bi kuća sva sjala. Nevesta nije na taki štrapac naučna, u matere bila je jedina, a ovod, u muževjoj kući, nikor je mazija nije. Langvidna spiza svu je bidnu usukala.

Sekrva ni nikako mogla smislit nevistu da priskače posal i ne tare prašinu svaki bogovetni dan. Sekrva bi uvik niku manu jon nalazila i vrtila očiman i danima tiščala musu. I potla takvoga živjenja nevesta se ni čutila dobro. Mantavica je ufatila, i naslonila bi se uza mulegin oli armerun, i zajaukala: »Slabo mi je, majko moja.« Glas sekrvin bi odrebatija: »Ne goji život za črve, nevistu mlada.«

– I nikor se ne ošervaje, ne obadaje kako mlada kopni, a najskoli ni njezin jubjeni muž. Zna bi reč kã u škercu: »Najboje oženit Žrnovku, barenko ona more dobro potegnit, a ne kã ova moja metijavica, *Oliva prez rukuj*. I još bi tila izlazit u šetnju. Svitu moj, a ko je to vidija ženu vodit vanka kad za nju jema i priko glave posla.« Činija je fintu da to nisu njegovi posli i alavija, svaku večer, godimentima ugaja i do kasna ostaja.

Po užanci, ženu mu je tokalo svaku subotu sve dignut u arju, isfregat, priokrenit, počam o' stola, katridi, škafetini pa cakla s telerima i sve na balaturu neka se osuši.

Za komore bija je posebni cerimonijal: Štramce, inbotide, kušine i šušte batipanon istuče, a onda razriđenon kvasinon sve lipo proč pa neka se vitri doklen ne dojde noć. Sva sriča za nevistu da se pod drveni ni moga priokričat na drugu bandu.

Za čistoću kuće sekrva je strepila i pazila svojin oštrin okon i velon pomjon kã na oltar da se ne oskvrne. Vodila je dakako i računa je l' svaka stvar na svoje misto. Bože sačuvaj, stavit leroj ukrivo, oli kvadar. Sve se činilo zaraj pustega infišacjuna od velike čistoče.

I neka svit ča višje govori: »Kuća njezina – krajevi su dvori.«

Srameživa mlada

Poza podne u pô bota
trefija san jubav svoju
s bjankarijon u konistri
sidila je u osoju.

Gledala me ispod oka
kâ da nje se stvar ne tiče
a na licu, vidilo se,
blistala je sva o' sriće.

Čin san jon se približija,
na glavu je sparu mekla
pa podigavši konistru
skupila se i utekla.

Trči, trči, vilo moja,
skoro ćemo gnjizdo sviti
i priko praga doma svoga
u naručaj te uniti.

Frane Senjanovič Čopo

Ovu pismu spiva je moj muž, a posvetija je Spličanki koja je »na skoku«, a to oče reč mladoj divojci koja je naresla za udaju.

U pasana vrimena, kad još nije bilo tiramoli i kad još nisu izumili ščipalice, oliti štipunice, kako ji niki zovedu, i kad se konop još nije duperu za sušenje robe, bjankarija bi se potla lušije i ražentavanja dobro ožazela i onako mokra mečala u konistre. Žene bidu onda konistre nosile na glavi i vanka grada, na obližnje ledine, bjankariju prostirale na drače i grane od mali stabal. Tako na suncu, bjankarija bi se sušila tri, četer ure, a čuvalo bi je dite oli mlada divojka. Osušenu robu žene bidu jopet u konistran nosile doma.

Ova pisma meni je bila draga pa san odlučila, s dopušćenjen svoga muža, meknit je u ovu knjigu i tako sačuvat o' zaborava.

Ne more se u svako doba izlazit vanka

Po staroj užanci divojci nĩ smilo past na pamet
da u svako doba more izač vanka.
Znalo se s kin se more družit, a znalo se
i ura kad vaja da je doma.

I prin vengo bi izašla, na brzinu bi vlase splela,
obukla svetašnju priobuku i gondolete i vereton zapela.
Mater i teta vrtile su se oko svoje pridilete,
obamirale je ispod oka
i diletale se kako jin dite po dešputu figura.
Neka se okriču momci i baciju očade na Terežu malu.

Sva zapijana brže boje niz kaletu u letu trčala,
da ča prin do prijatejice dojde i žujenu rivu ugleda.

Uspuvana, crjeni obrazi
nī uspila ni priupitat za prijatejicu svoju,
mater njezina s vrja skal s nikon pritežon
je doškala: Ne more moja Karmela u svako vrime
izlazit vanka. Nju kuča zove, ona jema puno tega
učinit, a još je čekadu šunpreš i krpa o' prašine.

Ma ča je meni, Gospe moja,
i ča triban o temen trošit riči?
Tebe, Oparinko mala, ionako u kuču za zogutalu tiščidu, a u nas su drugi leđi.
Ovega puta prikriži rivu, a fala Bogu prid van je vrime.

Dico moja, oca kunpatit triba

Prez mrvu milosti i straja o' Boga i svita nī vodiija konta koliki patimenat sviman u kuči zadaje i beštimgjon svojon živjenje zagorčuje. Svaka njegova besida pritiskala je kâ piz o' kila. Cili razgovor začinja je Gospon i svecima, a skida ji je i niza kâ po špagu.

Nikor ni smija rič izustit, a nešmoli usprotivit se. Svi koji su ga znali, znali su za njegovu grubu narav i kad bi ga trefili, okričali bi glavu. Ukučani da bi mogli š njim priživit iskali su svoju meštiju. Dici nī bila laka u temu nesritnemu kotlu. Mater ji je u sveton strpjenstvu gojila, s nikon lipon manjeron davala jin snagu: »Dico moja, oca kunpatit triba jerbo on jema i dobru stranu svoju. Vridan je, i muči se doboga od jutra do sutra da bi nan živjenje ča boje učinija. Iz ove kože nigdir se ne more.«

U mukotrpnemu živjenju tribalo je svaku rič na balancu meknit jerbo se nije moglo znat oče li mu i tako izmirena rič bit po voji. Po koji put ženina rič bi pobigla, a onda bi je brže boje pospugala: »To je tako sama sobon mrsin.«

I indovinavala se na svake načine i zarekla da će mu sve njegove čine begenavat. I čin je frišku barufu učinija, ona ga je stala potijo tišit: »Dobro, dobro mužu moj.« I sve se u njoj ingropalo kad je na nju iskrenija nove beštimg grmeči iz svega glasa: »Ma ča je dobro, kad ni dobro, nesriknja ženo!«

Iz dana u dan činija je barufe i ugasija je ženu u ženi. Svi su od njega digli ruke dok ga jednega dneva nije ta gruba narav kâ kosirom prisikla.

Kad je nevoja vojevala

Kad je nevoja vojevala, judi su bili žujni mrsa. Teča je zaudobila ča je to šufig, o' tufine vonj je dobila. Bidna kapula sva je u konobu proključala. Bronzin se duperu svaki dan, bija je žujan malo odanut. Svaki božji dan kuvala se blitva, kupus, čimulice oli kunpliri. Rana i brana susistva moga. Svi smo isto jili i pili.

U susistvu bila je tot jedna famija, u lipi palac je stala, kojon je svo imanje išlo na inkanat, ali glavu je dizala visoko. U podne bi iz kredence u velon šušuru pjate na stol izvukli pa žlicon i perunon u prazno tukli. Neka se čuje i misli da se u nji na veliko kuva i na obilato pjatanci jema, dok su za obid, pognuti glav, u malo uja i osta supali fregulu kruva.

Susidi moji, ma ča se ovo dogaja?

Dragica Istrijana raspivanin glason banula je na vrata: »Susidi moji, ma ča se ovo dogaja, a jubidu nan se vrata. Iščen vas danima za pročakulat po našoj staroj užanci, a vas za lik nigdir nima.«

Čulo se da su van arivale moderne makinje i puno tega. Vridan i privridan je naš šjor Marin, ča navigaje i do Novega Zelanda.

Blago van se, kuma Marušeta, nečete tribat višje žgobavat i tuč batipanon štramce, šušte i inbotide, i ni tramakavat se šporkon robon ča se koti kâ nesriknji troskot. Jo, da se i meni jedna posriči, da me spasi i zamini; pucaju mi križi, a prsti dežbjego gredu o' pustega leđa. Susidi moji, tila bi čut svīta od vas, kako se domognit jedne »kandijevice«. Čini mi se da bi Gospu ugledala.

A muž mi unaprid pribacije da sam se uzolila i da san puna anbicjuna. Ne moreš ga o' žalosti slušat: »Peri kako su ti mater i baba prale.«

I prin vengo je svoju litaniju okončala, čutila je naša Dragica da se susidi ladno tiščidu i ne daju jon reta. I čin je umukla, muk kâ na grobištu zavlada. Smujenin pogledom kolala je od jednega do drugega. Tužnega oka, kâ šijunada niza skale je nestala.

Dico moja, san će vas pokripit

Za priživit morala se žena okrenit i nač bilo koji posal. Uza svoju famiju od sedan članov zauzela se svako pozapodne pospremat kužinu i prat veliku lušiju u dvi dobrostojeće famije.

Materi je bilo teško pri duši ča mora ostavjat četvoro dice povazdan same, a kad bi je, svaku šetimanu, čekala velika lušija, dan pri samu je sebe u tijo grizla.

I doklen je prala, prid oči dicu je jemala. Ča činidu, ča jidu i da jin se čagod gruboga ne dogodi. I kad bi je pritisla briga, svon snagon u robu upirala da nestane

pod njezinin rukan. Svo lice stvorilo se u jednu bolnu grišpu i grlo se steglo i suza u očiman ostala. I pitala se do kada će ova njezina kalvarija durat. Sriča je u nevoji ča jon je mater daleko i ne more vidit koji je život tokâ.

Od gospodarice bi u podne škrti zalogaj dobila i za dicu šekreto u kartu zavila. I takorekuč cili božji dan gladna prala. Suznim očima od dima brojila je ure da ča prin robi nesriknjoj kraj ugleda, a ona se stvarala kâ divja trava. Nestrpljivo je čekala da bjankarija u kotlu provre i glogol se ukaže, onda je na konju. Crjenoga lica od ognja i dima tišila samu sebe: evo još me čeka isprat, režentat, pa sušilo na kraju zove. I apena kad bi se zvon o' koludric za Avemariju javija, uputila bi se doma.

Na skalan dica su je čekala kâ operušani tiči i svaki je tija mater dotaknut oli njezin pogled uvatit. Ona nije jemala ni časa da ji pogleda, a kamoli pogladi. Brže boje uvatila se s nikon novon snagon, najprin u maštil dicu oprala pa juvu na »pjuvaču« skuvala. Napitala ji u nikoj veloj priši pa golubji u kočetu zašuškala i šapjala: »Dico moja, san će vas pokripit.« Potla svega, kâ da je obamrla, jedva micala rukan i mrvu izila, pa teška tila jedva se do posteje dovukla. Trzalo se tilo materino na škoše od umora nakupjene. Muž kad se vratija s posla, izija je ča je sparičano na stolu naša i polako u posteju uliza. Sva famija u san pravedan je utonula. U arju ostale su ličit materine riči: »Dico moja, san će vas pokripit.«

Materini janci

O' kad se odala, sva briga živjenja, kâ mora je pritisla. Nikor se o' roda ne ošervaje ča je mlada žena požmarila kâ telaruša. I potužila se mužu: »Ol ne vidiš kako krolajen? Povazdan san kano Isukrst razapeta oko dice, vrtla, pazara i kuče.«

Obrusija je ščeto-dreto: »A ča si se odavala?!«

Na ionako ranjivu dušu skupila je ũ se i tu ledenu nenadinju. Okrenula se prema ponistri di more u tijo murtilon razgovarat. Muž kad odradi svoje na mul, sve četir u arju, pa u oštariju, di mu se svaku večer karte o' trešet i briškule lipidu o' palce. »Nikad ga doma nima. Žejna su ga dica, a o sebi ča ču poč govorit.«

Uzdanila je kâ da vadi vodu iz duboke gustirne. I stala je privrčat staru robu iznošenu i sama sobon mrsi: »Kâ da san ostavjena na siku, nikor za ništa ne pita, a inženjat se triba.«

I misal navre lipa i grubu potira kad vidi kako jon dica restu kâ garifuli i lagodidu dušu materinu. Ne udi ča su zakrpe na njiman. Stotinu konci tiščidu jin bičve i maje, a svako malo nove škaje s brokvan čuvaju jin zdravje.

Zna za siguro da se pitadu susidi okle stvara, a nikor ne zna koliko brižnu mater boli glava. Ali, sve jon projde i na sve muke zaudobi kad kroz škure viri kako zaigrani skačedu materini janci.

Prati nas sriča

Po grajsku bit odiven i obučen
težaku ol' radniku
uvik je falilo pet za učinit šest.

Inpjegat Filicijo
od male plače činija je čuda
žena mu se nosila kâ prava gospoja
svaku malo novu priobuku,
šila je perfin pidame o' svile
u vrsne šalturice,
a šjor inpjegat je viden
u nove veštite po zanjoj modi
špančera »borsalino«
i škripjale su nove novente postole.

Jednega dneva
zaardala se je prijateljica upitat
– ženu inpjegata –
molin te, okrij mi: kako uspješ i za luše
da ti o' plače doteče.
S nikon velon pritežon je špjegala:
muž igra na lutriju i prati nas sriča.

Zamukle su obe
i sve je ostalo na tome

Al' zamračilo se jednega lipega dneva
pronija se glas kaletan
policjot je inpjegatu doša na vrata
i reka »fata«.

Srkala san probuđenu lipost

Ova muka za koron kruva vraća me u ditinstvo kad san prve korake činila, u iskrižanu i skorenu zemju zagledavala, čeprkala, travku pipala i pratila mrava kako potiče slamku. U buže suvozida uvučivala prstiće tražeš pùpu obečanu. Brzala san koracima brže vengo san mogla, padala, dizala se.

Suncu, zlatnoj naranči, pružala krov umišen o' zemje, a ono mi je svu vištu skupjalo doklen san kroz prstiće čirila u njega. Verala se po zidinam i vrtlima, skakala po tujin skalan dok ne bi materin glas čula. Sva zapuvana trkala doma i potna na bavul sela.

I tako svaki dan ispočetka doklen jednega dana od mamenije nisan znala di mi je glava, kiša s vitron potirala me doma. U kužinu nasto je povodanj i na sve strane kapjalo je iz pločastoga krova. Brže-boje, razletile smo se po kući i vukli malin ručican sve teče, bronzine i kajine. I stavjali di je teklo, bojeći se da nan na kočetu ne proteče. Voda je migoljila kâ bila zmija po pituranon zidu kužine, pa priko komore do konobe.

Umideca uvukla se u me svojin kracima, svu me prožela i ostavila me da se ježurin od njezinoga vonja. Sva pokunjena, ne znajuć ča ču, išla san leč s nikin strajon i do kasna ticala mokrinu zida uz moje uzglavje sve dok me nije san obuzeja.

Od tega južuravega dana nestajala san sve višje u rajske biline di su me ruke neznane obučivale u toplu robu, u suve postole i cile bičve. Prida me, na luštrani stol s bilon tavajon stavjale pune terine gosposke spize, a sa sride stola gledala me bila glava kruva s koron ča rska.

Čin san otvorila oči, ugledala san oni nesriknji postol dešvan koji se nĩ nigdir maka, di kâ špar zije i šapje mi: »Ča je – tu je, ni prva ni zanja.«

Ujutro, dan osvanuja razigran, nidir oblačka i sve me tiralu: izajdi vanka! Izletila san još sanjiva s krmejima na očiman, a istega trena zalepršali su golubi i jato rebac s ventulon veseja. Uzletila san za njima i postala tica – sanjalica. Letuč, spuštala se pustopašnin kriliman i vajala se po mokroj travi, a zvizdan, prateč me u igri, takt mi je dava. Potla te mamenije, sva zaduvana, crjenega lica sela san na vrj skal kontra kamenog portala koji je jema u sebi puno tajni. Zrake sunčane, čarolijon svojon, pritvorile su ponarice pune zjogatuli u dugine kolure. Iz raspukla zida cvit kapare i zlatinjak lipoton me čarali.

Širon otvorenin očiman srkala san svu probuđenu lipost iz starega portala.

Tišila me mater

Čerce moja, tvoja pùpa Natutonjente
žive u daleke kraje
di bili medvid pribiva
i nije jon laka
i da oče, ne more ti doč
zatrpani su puti i skuti

I ča san mogla
vengo stat atento
i čin se ukaže sunce marčano
popet ču se na vrj smokve
kâ moja maška Pisli
i molit ču ga:
otopi i rastopi do dna
kroštu debelu
i raširi modre skute
i pokaži mojon pùpi pute

Žujno je čekán
spavat ćemo licen u lice
na istu blazinju
a kojiput neoteč
taknut će je noga matere mojě

Sparičala san vešticu na bule
i kapelin pošprucan galicon
od stare didine špančere,
urešen je perušinom o' repca.
– Jedina ona od dice u dvoru
jemat će postole malušne.

Povazdan skakat ćemo po prašnoj zemji
i mekoj travi
a u mirinu o' Bekina
ako bude sriče
pune ruke bekali nač.

Strpi se, čerce

U primaliče moje zaličala se do repčeve ponare i o novoj vešti snila. Za čer palketjera – radnika, svo bogastvo svita, kad još tri čere i sina priranit i školovat triba.

U šalturice Ane Cote veltrina se cakli i mata me nesašiveni velud i svila o' bogati gospoj. Sakrito, kad u radnju nikoga nima, pribacivala robu napola sašivenu priko ramen i stopro propupani prsiju i puščala da pada i skupjala uza fjanke. Vrtila se i diletavala, a zrcalo mi miga: figuraš kâ lipa Indijka.

O' žeje puste zaletivala se s ufanjen u modrine beskrajne i vračala se skupjeni krili u dvore moje di tumida mižerija. I čin san glas materin čula, sve mi je kaza: »Iz siromašne kože nidir se ne more!«

A otac, kâ svaki otac, tija bi vidit čer-starešicu, odivenu lipo u cvitu divojaštva, koliko zarad sebe toko zarad susistva svoga. Na rame moje spustila se žujava očeva ruka i pomilovala me: »Strpi se, čerce, kad ostariš, jemat češ svega.«

Uvik mi je tovara bilo žaj

Uvik mi je tovara bilo žaj.
Tukli su ga prez duše
nogon svon forcon u trbuj
on ni glasa ne bi ispustija
osta bi kâ ukopan

Čudila san se
njegovon pogledu u prazno
očima velikin
koje nisu nikad zasjale
ni ujutro
kad se revanjen javja potla sna

Prtili su na njega teške stvari
i dopokon na pleča svoja težaka bi nosija
od kojega je pusti bubac dobiva
i koji ga je puten do poja,
za ne falit,
svaku malo oštrin šprajkon bada
i vika: žu, žu, vrag ti odni piz

I kad bi mu težak jist dava
ni s ušiman mrdnuja ne bi
pustija bi glavu i jija
s nikon nakupjenon tugon.
I kâ da je unaprid zna
platit ču buletu i za ovo ča jin.
U toj njegovoj mucu
otila san mu se približit
al' bi se zaustavila
kad bi vidila njegove narogušene dlake
prez kolura i sjaja
kâ da je u svaku uliza straj:

A ko će znat
kad je počela sva ta njegova muka
ko mu je nesmiljeno prokleja rod
i ko je tovarima zanavike u očima ubija sjaj.

Duševan zalogaj

Ani Vujević

Kužina o' Ane Vlajine
moje drage suside
takorekuć vrata nĩ jemala

Iz dana u dan
pulentu kâ zlato u bakri kuvala

i svojin vonjon kroz koridur
sebi me zvala

I kad bi na pjat pulenta prispila
onako još vrilu kutlačon usula
i mlikon kiselin bi mi zalila

Oblizivalo se
i zafalivalo lice nasmijano

I potla pusti godin
(kad dvori luški višje nima)
probudi se i dušu zagrije
duševan zalogaj
plemenite Ane Vljajine

Zajubjenica u cviče

Mojoj sestri Ivni

Od mali nog tetošila je cvitič i travku kâ svoju jedinu pùpu o' krpe. I kad je mrvu ponaresla, mečivala je na se narančaste i zelene kolure i tako urešena lepršala je po livadan od Svete Klare pa sve do Pojišana. Vajala se po rosnoj travi koja je u njoj probudila velu jubav prema cviču. I ne znajuč, resla su jon krila da bi raslinje cilega svita zagrlit mogla.

Život je odnija napodan Kozjaka di je s jubavju u školskome vrtlu ukorenila biljke iz svojega kraja i maslinu ča uprkos vrimenu krivi grane i zlatnin nas plodon dariva.

Od žeje puste nikad mira, nikad dosta, probuđeni zagrljaj nosija je kâ maticu čelu od vrtla do vrtla i dopokon do neznanoga noštroma i molila ga za rasad oli sime iz daleki kraji. U pomoč priskočili su jon dobri judi njezini i mali skulari koji su svojin prstičiman čeprkali oko cviča i čistili šušanj dok su stariji nosili u mašure stinčice i stine.

Zajubjenici nije bila laka. Svako cviče nosi sobon svoju narav, govor i užance iz kraja iz kojega je nikla. Snašla bi se kako je najboje užala da se biljka ča pri obikne u novemu domu di smorac sol raznaša, a bura juta led donaša. Pratila ji je iz trena u tren dok svoje grane uspravidu oli pupon se javu. U restu su biljke upile u se vas dičinji cvrkut, njiove očice-zvzdice male ča su u zimskim danima toplinon sjale.

Ni danas kad u zagrljaju Botaničkog vrtla buja cviče iz cilega svita, ne more odolit da iz tujega vrtla ne dobije cvit kojega nima. Nemir niki čudni počne š njon lanpat pa uzdišuč gre molit neznanoga, a ako u vrtlu nikoga nima, potajice kâ da neče, s nikon lipon andon, okine perce, ugrije ga dlanon i u prsi sakrije.

U vrtlu je sva u motu od vele priše, more se reč, malo je zamantana, jerbo ona čuje sa svi stran glase trave. Jedna jon se tuži da je kora žuja, drugu boli glava, a treća se oče pofalit da je procvitala. Slušajući pomjon, u njiov svit uranja i čuti sve ča in se dogaja.

Prstima, kano percima, gledi ji delikano, a kada ji rani, sva treperi kâ da s dicon razgovara. Divota je vidit:

Bungevilu i kameliju samo ča ne grli i jubi;
kanforu likoviton s puno rišpeta prilazi,
a famiji kaktusa šapje; iako ste puni jaglic, isto
ste mi dragi.

Uz rusulice uzdiše i modre oči o' milinja zatvara;
cedru atlaskome, njegovon sebru svakega puta iznova
se divi;

lipiju ne more mimoič ako je ne povonja, a
brnistri kocjutanoj oprostit ne more ča joj se
lako prisadit nije dala, i
kaparima razvicjanin zamira ča očedu zidine palaca
cara Dioklecijana.

I ta naša »Cvitojupka« brižna je i nespokojna kad metijava biljka betežne kapke spuščâ. Majčinski je zašuškaje, čuva od korenta i na čučin likariju daje. I sve dok ne ozdravi, tuče jon o tenpla kad će višje otvorit oči i doč sebi.

Iz dana u dan najteže jon pada kad se mrak spuščâ. Sve se u njoj kontreštaje, jerbo na milost i nemilost vrtal ostavja. Ona bi tek kuntenta bila kad bi kučica o' suvozida na kraj vrtla stala, ništo poput one ča jon je pokojni dida na Sedlu Merjana jema. Za ne falit, pritorila bi se u uvo, a očima maške pratila ašperto ča se sve po noči dogaja, barufe i šušure i ko to smeta da cviče spokojno sanja.

A pri vengo se razdani, uz cvrkut tičji, obilazila bi još pospane biljke, udisala rosu i lanbikala s naštariman kâ merjanska vila i pri suncu zaželila jin: »Dobro jutro, dico moja!«

Išporkana prinčipeša

Tereži Krstulović Opara

I pri vengo je dite na svit došlo
veseja je bilo na pritek
a mučen su čekali naslidnika.

Kad se mala rodila
skupjali su se na vr nje
adočavali je
i diletavali se lipoti njezinoj
kâ pravoj pùpi iz škatule.

I kako je resla,
sve više su u nju namorani bili
ručice i nogice pipali,
obraščiće o' mlika šćipjali,
a ona bi trepčući očiman čelešte
i smijon svojih svakoga osvajala.

Teta je u »pùpi« prinčipešu vidila,
obučivala je u svilu crjenu,
na bulice veštu s merlon
a na nogican postolčiče o' crnega laka
po dešputu za nju u najfiniju butigu
izabrala.

Prinčipeša je kâ iz vode resla
i puno bržje vengo su tili,
a čin bi dičju graju čula
u plaču nogan trepjala, rukan mavalala:
»U dvor me molajte, igrat se oču!«
Korile su je: »Nisu za te prašna zemja
i grube stine, vengo đardin i gospojska dica.«

I pustili bi je na jedvite jade,
a ona, živo sebro, mamila se, verala se,
i po prašini tonbule činila.
Od mamenije nije znala za se,
veštu o' svile svu razderala,
a postoli, da van ne govorin!

»Ča si, čerce, o' sebe učinila,
di si gazila, di si se penjala!?
Skrušenin glason suzu ispustila: »Tete moja,
nisan ja, to mi je učinila grana smokve Šaškorove
kad san se na nju popela.«

Špacakamin

Bržje o' vitra
prònija bi se glas:
doša ja špacakamîn
i svu dicu u dvoru
spopâ je strâj

Pripadnuti
ukōčenoga pogleda glēdali
u crni obrāz,
ruke i rōbu,
alāt njegōv:
balđtu gozdēnu,
metlīcu i bruškīn
i dēbēlu žicu zavijēnu

Ustrāvjeni
čekali
svaki iza svoga kantúna
kad će nēstāt s krova,
i kad će pōč iz dvóra
špōrki, crni špacakamīn.

Žena i prag kućni pobignit neće

Naš muškardin
u odu se gingolava
sestra bi mu zavikala s ponistre:
»Ravni pravac!«

Živeći u nikon škercu
glendon i upadican po splisku
oko sebe sve nasmijava.

O pinezima nije vodija konta
pribacija je sve na ženu:
»Ona će lipo š njima upravit,«
i za manje o' ništa ni ga bolila glava.

Godimentima svojin ugaja
svaku večer nač se na Pjacu,
kraj Automata,
mirija je, adočava,
fjanke i prsi divojačke
koje poskakuju kâ pulad mlada

U sitne ure kad se doma vrača,
gušta je fiščoton svojin dozvat sa cabla čuka,
a čuk mu je čurlikon svojin odvrača.

Bezbrizno bi uša u kuču
gledajuč s visoka u posteju ženu i dicu
koji, kâ ni prag kučni, nigdir pobignit nečedu.

Oli san kurjoža

Šjora Tereža iz juskega je dvora di bršjan sjubjeno rusulicon reste i svu jon je ponistru urešija. I najedanput kroz tu lipotu čulo se: »Gospe moja, jesan li kriva ča sve adočan i ča triba i ne triba. Sva višta mi je svo tilo sapela i dopokon u vlase ulizla. Omar spazin je l' susida jidna kad smijon lice prikrija. Ugledan odmar maču na bluzi i je l' nošena priko mire i koliko sidin i pruta u glavi jema. I čin se maknen od nje, vidin, brnica jon je ukrivo. Adočan o' prvega tira ča nosi u borši i je li obilata spiza, a za fagot pod pazuon, počne me mučit koliko je vridan. O podnevu očutin po bubetanju je l' umisto šnicela ufalšo tuče, a fali se da ga je štufa.

Inpegulana san ča ovakve oči jeman i grizen sebe i pitan se je l' ovo beteg, neka mi svak komplimente daje za kolar mojega čeleštega oka.

Najgore mi je kad se u meni počne sve kontreštavat kâ da me svi vrazi rastižu, kad bi tila doznat ono ča se a višta ne more, a čuva se kâ moči o' sveca. I onda danima stojin atento i vatan svaku priliku i bacijen po koju rič kâ da neču. Molajen kluko kâ maška, pa preden, pa pipan, sučen okolo-kole i sve navodin da progovori...

I nika vela nervožitad od jūžine me uvati i pacjence višje niman i eto vraže bacijen za ešku moj grij mali ne bi li se susida po ispovidno ime izjadala i mojon duši za niko vrime spokoj donila.«

»Božično drvce« i angriz

I priko cile godine jemali smo na Vrij Sela narešenu ženu, koja se iz siromašne famije u bogastvu odala. Za vidit bila je kus žene kâ da si je od Merjana odvalija, ali s onu bandu južnu di se kopala tupina. Kitila se naša susida od glave do pete, pa je od vražjega svita dobila ime »božično drvce«.

Priroda jon je darovala prilipe crne oči i crnu ricastu kosu, koju bi pletuč svu napuvala i urešila fermajima o' perlic, a tuste obraze i jusne bi žbrletala u kolar kuanoga raka. Na ušiman su visile kartolac rečine o' suvega zlata, a na debelin rukan balali su bračoleti. Zlatni prsten s velikin jubičastin okon miga je nân dici: »Ma vidite li, ovako lip, na koju ruku san doša!« Na vratu njezinon caklile su se perle akvamarin na zlatnemu kordunu i diletavale se na obilaton dekolteju oklen su čiče svojin punin krajima o' obilance virile vanka. U trbuj jon se o' veloga sala pās izgubija, ča o' prsiju, a ča o' široki fjanki.

Roba na njon zviždala je o' zeleni i crjeni koluri, a na vešti bilo je puno kamufi, a okolo rukavi i pri dnu vešte volani, pa je parilo, kako gre, da more svakoga časa poletit u arju.

I kad si je susreja i š njon počėja razgovarat, parilo ti se da te obamira i da stoji atento kâ tigrice da je ne bi privarija oli ča ukreja, a prolaznik se mora o' njezine velike priteže u kraj maknit.

Jemala je običaj svakega jutra izač vanka kâ i spliske gospoje o' bogatega kolina, a za koje su sluškinje žgobavale doma. I ona se utiravala i želila je bit viđena, ali je gospoje o' dite nisu privatile. Učinila bi koji đir po gradu, obašla koju butigu o' robe i vratila se pačifiko za obid doma. A kako je bila slakorana i volila lipe bokune, a najskoli angriz s luganigima, sluškinja bi stala atento tega dogovorenoga dana kad će se gospodarica vratit iz grada i čin bi se čiće ukazale na vrata, sluškinja bi u juvu angriz usula, a doklen bi gospodarica cilin tilon ulizla u kuću, angriz je kuvan bija.

Nagrišpana košuja slako se nasmijala

U tejarat svojin lipin bason u zboru je piva. Dičija se ča se družu poznatin pivačima i glumcima i visoko nos je diza, a finčukastu glavu je jema. I pri vengo bi na prove iša, reka bi ženi: »Nemoj me s večeron čekat.« Za večeru po običaju jilo se ča bi ostalo od obida, a dicit bi se udrobilo u bilu kafu kruva, pa mirna Bosna.

Muž kad bi se u noć vratija, čalabrcnija bi s nog' i na prste u komoru uliza. I pri vengo izbrojiš tri počėja bi rkat -uuu, buu, aaa – bila je mužika prava. Žena bi ga obično priko sna čula i dotakla rukon i u san pravi tek utonula.

Noć gluva, bava s mora lipi vonj donaša. U male ure plačon dite se javja. U zagrjaju majke gucaj kalumele ga uspava. U snu bunovnom očutila je da nika tišina posebna u komori biva. I u polusnu režištraje, odmotaje i pita se ča je? Kako to da ne čuje rkanje muža svoga. Malo potla vrimenta ispruženon nogon traži muža na bandu kočete. Sve je prazno, ladno, njega nima. Ustrajena, ne zna ča će i sva se pritvorila u uvo. I sluša, sluša i dopokon čula je kako škripju vrata. Unatoč straju skupila je svu snagu i banula u koridur i ugleda muža kako stoji kâ kip ukočeni i muca: »Ženo moja, drob boli, svu san ti noć u kužinu prosidija.« Promrsila mu je žena: »Ma ča me nisi, nesritniče, probudija.«

I gledadu se tako jedno vrime i stala ga žena infišo obamirat jerbo je sumnja počela š njon trest kâ vitar. I najedanput zaviče: »Sada će se, merlo moje, sve doznat, je li te vrag odnija mučen vanka. Kazat će meni košuja svetašnja koju san sinoč šunprešala. I zaleti se žena kâ strila put armeruna, a kad jema ča i vidit: stoji košuja nagrišpana i sva vlažna o' pota. Košuja se slako nasmijala: O' ne vidiš, inšepjana ženo, kako san još tepla od plesa!

Divojka i duge noći iskidanoga sna

Ostala san inkantana kada je prvega puta mimo mene pasala divojka ča je kâ Gospe lipa bila. Ništo blaženoga iz nje je sjalo. Lice rozasto o' pûpe prave, oči nebeske, a vlase kâ klasi šenice zrile. Iz vešte jubičaste vijorili su neštri zeleni i smija se cvit margaritele sa kapelina. U odu jedva je doticala tle, sva je u arji bila. Svaki mot tila i ruk' admiren u nikoj finoči kâ da ga je na balancu o' zlatara izmirila. Svakega puta kad bi je ugledala, ništo bi me štrechnulo, kano da je došla sa drugega svita. Jednega dneva u prolazu čula san njezin glas i on se uklapa u tu čudesnu lipotu. Odzvanja je kâ sitno žalo kada ga južina vaja.

Neznana divojka živila je s materon boležjivon, ašištila je, činila jon društvo. Ako bi izašla vanka, uvik je bila sama. Nigdir ni mogla proč da je svit nije zapazija i za njon se okriča. Skuti o' vešte mazili su njezine salivene fjanke i noge prilipe.

Moju neznanku vidala san sve riđe i pitala se di je, da jon se nije ča dogodilo. Al' ona se je posvetila materi i uz nju provodila svoje mladenačke dane i slušala njezine svite: »Čerce moja, ako se odaš, osta će majka sirota sama. A reci mi po duši, ča ču činit meju ove ladne zide prez tebe. Ne toka me ništa drugo vengo skončat život ča pri. Ol' ti triban spomenivat nanovo koliko san zamrzila rod muški, okad nas je otac ostavija i naša mantenjutu. Čerce moja, oni jemadu obraz o' lamarina i ne zna se koji vrag u njiman drima. Čestitega i valjanoga čovika nač, to ti je kâ u plastu slame nač izgubjenu jaglu. Za ime Božje, ako bi te snašla ovaka nenadinja kâ mene, boje ti se nikad, nikad ne odavat. Ovako, ča nan fali, golubice moja, nikor nan ne smeta i u miru božjen provodimo dane.«

Divojka je sve manje izlazila vanka, prijatejice nije jemala jerbo su materi »išle na živce«. Ta samoča minjat je počela, a naponase 'od njezin koji je sve polagji biva. Ruke su se ukrutile kâ da su o' driva. Smirili su se naštri s vešte i kapelina. I poza puno vrimenta spazila san je uz sam kornič mora kako zamučenin pogledon tone u njegovu nutrinu.

Svit nesriknji prez imalo milosti prozva je »Gospe o' cukra«. Nikor se nije obazira na njezinu usamjenost o' svoji vršnjakinj: Samoča jon je pijuč sušila mlado tilo, a njezine duge noći iskidanoga sna pritiskale su jon prsi koja su svojon vrilinon kâ žerava pekle. Unatoč svemu, iz noći u dan očekivala je da ča pri svane.

Zalipjen španjulet na jusnu

Bija je malega resta, a žviljast kâ trotul, crni očiju i vlas, niki nemir iz njega je lanpa, parilo je da u rukan i nogan struje jema.

I čin bi priša bilo kome, pita bi: »Daj zapalit.« I ne moreš zamislit koliko ga je ta bolesna manjera obuzela. Pita je: »Daj zapalit!« i kadac mu je zalipjen španjulet sa jusne, drito u prijateja gleda.

Čovik koji je volija grebe

Šonetu čin bi proštija, sparičava je odma svetašnju robu, jerbo se prez njega nikoga nije moglo ispratit ni ukopat.

A na grobišču se čuja njegov glas i smij, vrtija se kâ trotul neka bude o' svakoga viđen. U mrtvačnicu, uz kasil s puno mota o' tuge, svima o' roda, ganučen ruku je dava.

U sprovodu, rič po rič je izminiva i govoriija: »Ovo mi je kâ na pir doč.« Izmirija ga je pokunjeni čovik i promrsija: »Ja dojden samo kad moran, jerbo mi je muka doboga da dil lipote živjenja tako brzo gre s ovega svita.«

Volila je zagrlit tuja pleča

Bogotrašiva gospoja izašla je iz juskega roda i tila da je reši ime čestite kršćanke, pazila je na svoj obraz, kako bi je i za svit uzoritost rešila.

Znalo se, još za života muževja, volila je zagrlit tuja pleča, ali bi se našla muževja ruka i mukon, da niko ne zna, udrija je po kriliman. Ostala je udovica o' pedeset godin, ni stara ni mlada, al se brzo razabrala i prosjala.

U crikvu lizala je oltare iz dana u dan i skrušeno se molila i ko je taku spazija, promislija bi ovo je svetica oli jema punu vriču griji.

I potla deset godin »nazovi« udoviškog čestitog života, pročulo se da gre oženjenin čovikon, a mužen od prijatejice svoje iz ditinstva, a kojega je kitilo ime fločuna. Bilo mu je puno drago da ga se češje po kostima, pa pomalo sve nižje i nižje. I kako zakonita žena najprva očuti, a najzanja dozna, mekla se u fermu. I kad je istina otvorila širon mantenjutina vrata, skandali su mu iz dana u dan kučon tresli. Jubavnici nisu vodili konta, a pogotovo muž koji je dobro zna koliki patimenat ženi zadaje. A, svitu moj, ko se to u godimentima na koga ošervaje? Nikor nikoga ne gleda ni obadaje.

Muž, da bi svoju ženu uvirija i smirija koliko toliko, kleka je prid nju i suzon ganuča se kleja: »Ženo moja jedina, oli višje viruješ sebi, vengo svome mužu iskrenome do greba?«

Gruba narav

Namoranu divojku ljubavna rič svu je prožela, lepršala je kâ tica. Brzo su došle zaruke i prsten je zasja, a na primaliče doletila je kruna vinčanja i ženon se nazvala. Mlada špoža vijorila je, čutilo se, sva duša jon je cvala. U medenon misecu dnevi su sjali jedan lipji o' drugega.

Kad ča češ, u botu počēja se muž ništo mrgodit i povazdan je tišča musu. I počele su orebativat grube riči s velon pritežon. A nī se zaardala upitat ga.

Ostala je žena prez arje i svon dušon zajaukala: »Majko moja, di su sla'ka justa muža moga?!« Stiskajuč jusne, svu muku je iz rišpeta prigrizla. Teški muk,

kâ poslin sto gromov, zavlada. I nije znala ča će, vengo je počela muža šekreto adočavat ne bi li ča okrila, vodeć računa da mu na svaki mig ugodu.

Svu kuću po dešputu je tiščala i sve posle na vrime okončala. Iz poja ašperto ga doškala i dala mu ruku skinut verduru i samar s tovara. U kužinu kajin teple vode i čista priobuka, a na kominu čekala je sparičana večera. I poza večere, ni prošlo ni pō ure, ponovila se ista barufa. Cipale su još žešće riči kâ iz kaluna, i sve ča mu je došlo pod ruku sta je na sve strane jitat. Inkantana mlada žena ustravjeno se zagledala u svojega muža i pitala se: »Kako je kapac ovake ubojite beside surgat na jubav našu?« Zlamenivala se: »Ma ča je ovo, Gospe moja, jesu li ga vrazi zasinili i u njega ulizli, oli je ovo narav gruba?«

I kako ni fermava barufon, počela je u fino š njen režištravat i kad je vidila da ništa ne gre na boje, stala se sve jačin glason kontreštavat, a da bi ča boji rešpir uvatila, rukan se o fjanke podbočila. I vičuč stala pririt: »Oli si zaudobija da san o' stimanoga kolina – bogatega roda i u majke jedina?« Zarad tvoji grubi riči iščedu me dvori doma moga i krosna bajna moja, na kojima san kâ golubica tkala.«

Sutradan, kad se vratija iz poja, dočeka ga je muk u dvoru. Vrata o' teze naša je otvorena. Ona su mu razotkrila da ga ostavjeni kjuč o' kuće u ponari čeka.

Furija jedna o' čovika

Jema je ôd i mot o' stimana čovika, obučen, izglangan, falija mu je samo bagulin. Za vanka uvik je jema lice nasmijano i za svakoga lipa rič bila je sparičana.

A doma za manje o' ništa u škarpinu bi se pritorija, nakostrušija obrve i vlase, očima lanpa, a riči – bovanice, odrebativale su vikon i drekon.

U kužini ko se naša skupja se u se, a bidna dica letila u kantune, sve se treslo, i sviča o' petroja, i pjati, i bičerini u veltrini.

Punica Marjeta prostrilila bi ga okon i dalje pačifiko plela kâ da to nisu njezini posli. I mrsila u tijo: »Neš ti, zašto ovaka barufa. Furija jedna o' čovika.«

Ni pasalo ni desetak minuti – kalma sveta zavlada, furija najedanput progleda golubji i tija bi bar koju beside čut. Sve je skamenjeno, rič fermana, ingropana.

U botu iz komore žena s ândon se javja: »Jo falšitadi, jedna glava, a tri obraza za svit nasmijana.« Glas furije se milo spušta samo ča ne jubi i grli: »Znaš li, ženo moja jedina, ako si kapac ča grubo špjegat o meni, nikor ti živ povirovat neće.«

I tega je bilo

Proša bi šjor Vicenco priko dvora uvik u nikoj veloj priši, o' lavande mušč za sobon je ostavja, a »stopro« je sedandesetu godinu navršija.

Čin je odmaka iza kantuna, odmar ga je žvelti korak napušča; šapja je dvor: »Gre u grad šinjori.« Zlamenivale se žene: »Uimeisusovo, oli je rebanbija?« A

žena mu, mučajiva Domina, kako se reče, najzanja dozna. I obratila se sekreto sviman sveciman, makar će ijedan malo vrimena jemat.

»Prosvitlite mu pamet da na famiju o čestitoga kolina ne pade sramotni beteg. A sitin se svega: vinčanje, špoža mlada. Pa kršćenje dice, u restu š njima san cvala. Rusulican – čerima, zanat – šila u ruke dala i u dobru ji odala. I život je proša kâ da si udrija dlanon o' dlan.

O, Bože dragi, ča san pod stare dane doškala, kâ da vadin dušu iz smrdečega konala. I ne more mi, i ne more ulist u možjane, s jednon nogon smo u grebu, a njemu šinjora kularinu vežije.«

Novi štađuni pušu

Čin primaliče lito nagovisti
sva arja zije o' nike vele priše
i ne moreš i da očeš
susidon koju rič izminit.

Pituraje se sve u šesnajst,
baciju muligini,
nadograđije,
a u banj pločice taljanske mečiju.

U prolazu
samo se rukan maše: *bog, bog,*
veli posal ji čeka.

I čin bi turisti arivali
muk miston zavlada,
nikor višje nikoga ne poznaje
ni brat sestru
ni prijatej prijateja.

Zvizdan upeka, furešti se lanbikaju,
a miščani u znoju plivadu
i samo na jedno mislidu
ko će brže
ko će višje namaknit.

A kad bi lipi rujan mitija
i kada su sve iskontali
i sve na svoje misto mekli
počeli bi razgovarat »kâ po sirovoj koži«.

I neće da se siti

Gospoja o' svita
kad jon se spomenedu dvori ditinstva
sva se naježuri

I neće da se prisiti
da bila je gladna kruva,
teple robe,
i cili postoli

A danas,
kad pliva u bogastvu,
šapje dvor: višje je bidna i jedna
vengo kada je bila svega žujna
i svega gladna.

Umisto uvoda

U ove moje odbrojene dneve kad i južina glason o kiše sve višje moje stare
kosti pritišče, doletila je vist profešura Vidovića, dotura o čakavice, da je moj
libar »Dvori ditinstva moga« blagoslov dobija.

O' ganuća suza dragošču me prožela.

Al' za kratko; u botu spustila se omaglica i ladna ruka dotakla me pleča i
odvela daleko...

... u komoru, na starinu našu di me mater moja, potla svršenoga razreda,
žalosnin befelon doškala:

– »Prikriži libre, čeka te zanat u kaligera«!

I ni me njanke priupitala je li mi oti zanat drag i oču li se tamo moč snač?

Puten prema butigi koraci su bili sve krači, ponestalo mi je arje, a pogotovo
kad san primila nove leđe o' gospodara – kaligera. Ostala san inkantana videči
pustu kožu i važe kole u tisnoj radnji di su se pognuta pleča kaligerov na me jedva
ošervalala. Sve se u me ingropalo i ježuri su me zatresli: još si šininčica, žujna si
mamenije, a tot češ ka' ukopana pribivat di letrika gori usrid bila dana.

Za bankon visokin, koji mi je do brade doseza, privrečala san čekič, šilo i
nožić i ostali alat kojega je moja mater, umisto knjige za me izabrala. Uzdišuć u
sebi mrsila san i migon očiju začuđenin zamirala: barenko da me dala da stvaran
dišenje i činin kapeline za bogate gospoje i njiovu sritnu dicu; oli da mi je »jaglicu-
gladnicu« u ruke dala da krojin i šijen vešte za divojke siromašnega stanja koje
su žujne nove priobuke.

Morala san prifatit ovi alat i nesriknju kožu ča grubi vonj iz sebe ispušča. I
uza sve te »profume« slušat povozdan makinju za drite ča iskidanin glason bulsaže.

I mučen se muka nakupjena taložila, šekreto suze su same o' sebe tekle. Lipi snovi u zemju su se profundali, a svudir di san se micala u misliman su me pratile stivane knjige koje je duševna profešurica Mandica za me u skulu sparičala.

I danas se pitan ma ča je moja mater mogla kad se nesriknja mižerija svalila na mloge siromašne famije i dicu bidnu prez postoli i topli guč, nesmiljeno, ka' po garbunu za sobon vukla. Kad je za većinu svita dinar bija gospodin u fraku i svak mu se, i da nije tija mora klanjat.

Ovi libar koji je izbuntra ditinstvo moje, očutila san priko one ladne ruke onu istu suzu kada san plakala kano juta guja. A ti, majko, nisi znala da san okričala glavu da me ne spazidu drugarice moje koje su s knjigan u ruci brzale prema skuli kraj Pazara.

Rječnik

A

adóčāt, adočāvāt	pogledom ukrasti, ispitivački gledati
adukacjūn	odgoj
afān	nesvjest, »pasti u afan« onesvijestiti se
alamār	ukrasno puce, izvezeno, za kopčanje muškog sakoa splitske nošnje
alavija	ne prezajući, bez odgovornosti
anbicjūn	zahtjev, ambicija
ānda	stav, držanje, način izražavanja
angríz	riža
àngūja	jegulja
apēna	tek, netom
apožito	naročito
armerūn	ormar
ārja	zrak
ārtišta	zanatlija
ašištit	pomagati, njegovati, asistirati
ašpèrat	1. budan, oprezan; 2. komunikativan
atēnto	oprezno, pažljivo
Automāt	kavana na Narodnom trgu

B

bacilāt	brigati se, mariti
bagulīn, -a	štap za šetnju
baketīna	ljepljivo drvce (grančica) za lovljenje ptica »ufatit na baketinu« pronaći nekome slabu stranu
bàlàt	plesati
balātūra (barātūla)	predulaz (odmorište) nakon vanjskog stubišta,

bàlòta	karakterističan ulaz u dalmatinske kuće
bânda	kugla, »balota gozdena« željezna kugla
batipân	strana
batûda	otresač prašine za sagove i madrace napravljen od pruća
begenavat	doskočica, efektna izreka
békale	povlađivati
bésida	krhotine
beštímadūr	riječ, besjeda
bèteg	psovač
bèvanda	mana, bolest
bībite	1. razvodnjeno vino, 2. drop preliven vinom
bíjac	razna slatka alkoholna pića
bjankarija	pokrivač čupavac vuneni (za krevet)
blazīnjā	rublje
bliška, bliščīti	jastuk
bòt, bōt i pō	blijesak, bliješćiti
bòta, u bōtu	jedan sat, sat i po
bòta, tiščāt bōtu	odjednom, u trenu, iz čista mira
bračòlēt	prilikom udaranja čekićem (batim) držati kontru
būs	narukvica
bûža	komad, grumen zemlje pri kopanju
	rupa, »bužasti zidi« – suhozid s mnogo rupa

C

cáblo	stablo
cilčāt	potpun
čīma	konop za vezivanje brodova, čamaca

Č

čalabřcnit	pojesti nešto na brzinu bez posebne pripreme
čivīra	drvena nosila za građevni materijal
čókat	zobati, grickati

D

debòto	zamalo, tek što nije
dēnjāt (še)	udostojiti (se); prihvatiti nižeg od sebe
deškrǵávanje	pretrpanje
dēšpūt	suvremenost, ukusnost, obučen po dešputu – ukusno odjeven, »uraditi po dešputu« – uraditi bez primjedaba, »kako Bog zapovida«
deštēžo	otegnuto
dešvāt	razbiti, pocijepati, rastaviti na dijelove
dežbjēgo	izvan mjere, izvan kalupa, nakrivo

dežgràcja, dižgràcija	nevolja, »dižgracjano vrime« – neprilično doba, vrijeme
dilètät, diletávat (se)	ponositi (se), radovati (se)
dirìt	uvažavanje
dišpèt	inat, prkos
đita	firma, ime, poduzeće
dòte	miraz
drívo	drvo

E

èbate	nenormalna osoba, kojoj »nisu svi na broju«
-------	---

F

fàlda	nabor, »falda na brnici« nabor na suknji
fàta	dosta, gotovo je (izraz pri igri tombole)
fermávat, fèrmàt	zaustavljati, zaustaviti
fìle	red, »stat u fili« – čekati (stajati) u redu, u repu
fjànak, fjànci	bok, strana, bokovi
fločün	pričalo, glagoljiva osoba, osoba koja izmišlja (laže)
fòša	jarak
frêgula	komadić, »fregula mrsa« – komadić mrsnog (masnog)
fúrja (fûrija)	naglost, »furjast čovik« nagla (bijesna) osoba

G

glènda	šala, zabava, »glendeživac« šaljivac, zabavljač, veseljak
gòdit	uživati, prijati, »godimenat« užitak
goljè	nakit s biserima (sastojao se od zlatnog lanca u nekoliko nizova)
gratakâža	strugalo, strugača (za sir, oraščiće, jabuke i sl.)
grìj	grijeh
gùcaj	gutljaj
gùča	maja, potkošulja
gustôžast	ukusan
gvancêra, gvantjera	poslužavnik, tacna, pladanj

I

inbotída	šepani pokrivač za krevet
incerâda	1. linoleum; 2. kišni kaput; 3. pokrivač na teretnim vozilima
infišávat	umišljati, »infišacjun« – umišljaj, umišljanje
infjamân	zacrvenjen, crvenilo po licu ili tijelu kao posljedica neke otekline ili bolesti
ingròpân	zauzlan
inkàntân	zapanjen, začuđen, zablenuť

inkolät	zalijepiti, štirirati
inpëgulan	nesretan
inpegât	činovnik
intrâda	ljetina
inJORânat, inJORânt	ponižavatelj, neotesan čovjek, grub u kontaktiranju
isfregât	izribati
iskričat	iskrcavati
»isповidno îme«	povjeriti u tančine, u detalje

J

jânci	jagnjad
jâpno	vapno
jîče	jelo, hrana
jídit (se)	ljutiti (se)
jîtnit (se)	baciti, hitnuti (se)
jÿr	već
jÿski	ljudski, pristojno, odgojeno
jÿt	1. ljut, gnjevan, 2. kiseo

K

káca	vrst bačve, u koju se odlaže mošt
kâl	1. blato, glib; 2. žulj
kâla	ulica, »kaleta« uličica
kalâda	oblaci na zalazu sunca koji su predznak kiše
Kalândrija	predio od samostana Svete Klare do kupališta Bačvice
kalÿn	1. top, 2. drveni držač uzduž probijen u koji se stavlja igla za pletenje; žene ga drže za pojasom za vrijeme pletenja stroj za pranje rublja marke »Kandi«
»kândijevica«	
kantÿn	kut, ugao
»kâ po širovoj kôži«	bezvoljno, tek toliko
kapâc	spособan, kadar nešto uraditi
kârta devêra (žmarilja)	brusni papir
kaštîg	kazna
katrîda, katrîga	stolica, sjedalica
klÿko	klupko
kôcjÿtan	tvrdoglav, inatan
kôčêta	krevet, »kočeta o' peršone i po« – krevet nešto širi od standardnog (za dvije osobe)
kôlêt	ovratnik
kolovâja	veoma uski prolaz između dviju kuća
koltrîna	zavjesa
kontreštâvat (se)	protiviti, prepirati (se)
kordÿn zlatni	lanac zlatni (u nekoliko redova)
koridÿr	hodnik

kornīž	rub, »korniž o'rive« obalni rub
kortedávat (se)	udvarati (se)
koslâta	vrsta bačve za prijevoz mošta
kotegîn	vrsta kobasice
»Krajičinovi dvóri«	dvori obitelji Dvornik, nadimak »Krajica«, na Lučcu
krejância	pristojnost, poštovanje
krîk	kočnica
krîži	leđa, križa
krkêč	leđa s ramenima, »nositi na krkeč« nositi na ramenima (najčešće dijete)
krònit	ukapati nekoliko kapi, uliti
krúpa	tuča, grãd
kularîna, kolarîna	kravata
kunpâtit	otrpjeti, ne reagirati
kùrit	napredovati, razvijati, »kuridu ure« – teku ure, teče vrijeme
kurtîn	kaputić (jakna, sako) splitske ženske narodne nošnje pa se po njemu kompletna nošnja zvala »kurtin«

L

lâgodit	milovati, gladiti
lamarîn	lim
lanbikât (se)	vijoriti, u prenesenom smislu: opustiti se, odmarati se
lancūn	plahta, »lancuni rikamani toledo« – plahta vezena čipkom
lângvidan	tanak, mekan, proziran, nesvrshodan
lânpât	sijevati, »lanap« – bljesak munje
lârgât	odmaknuti, popustiti
lâšîd, i	sablast, avet, vukodlak
lavêl	sudoper
lêđi	zakoni
lêva	novačenje, regrutacija
lugânîg(e)	vrsta tanke kobasice koja se stavlja u juhu s rižom
lušija	veliko pranje rublja uz upotrebu pepela (lukšija)
lūški	koji pripada Lučcu, »dite luško« – dijete s Lučca
lūštar	sjaj, »luštravat« – svjetlati, glancati

M

mâkâko	dimnjak s limenim vrhom koji se okreće na vjetru
mâkinja za šîlo	šivaći stroj
mântavica	nesvjestica, vrtoglavica
manjêra	način ponašanja, navika
malūšan	sitan, malen
mamenîja	igra, dječja pomama
mâmit (se)	igrati (se), ludovati, »izmamit se« naigrati se

marangŭn	drvodjelac
măšt	mošt
mašŭr	duguljast plitak željezni ili drveni sud s dvije ručice za prenošenje zemlje, šljunka i sl.
mátat	mamiti, kamčiti
mèknit se u fêrmu	budno pratiti, kontrolirati
mêrlo	čipka
meštrāl	1. maestral (vjetar), 2. vrst esenca kojega se nekoliko kapi stavlja u šalicu crne kave ili u čašu vode da poboljša okus
mèštrĭja	majstorstvo, majstorija
mĭgat	namigivati
mĭr, mĭrĭna	gradina, ruševina
mirākul	čudo
mĭsal	misao
mižêrja	siromaštvo
mòt	gesta, znak očima ili pokretom tijela
mòžjani	mozak
mûčen, mûkon	potiho, bez buke
mulegĭn	pregradni zid
mŭsa	namrgođenost, »tiščat musu« – biti stalno namrgođen, mrgodan

N

năbaška	napose, posebno
nagrĭšpan	naboran
namòran	zaljubljen
nâjskoli	naročito, osobito
napivávati	u rimi (stihu) isticati nečije mane ili neke doživljaje
naponāse	napose, posebno
năpovid	crkvena obavijest o vjenčanju; vršila se u dva navrata: mjesec i petnaest dana prije vjenčanja
năštar	ukrašena vrpca
navrăskan	naboran
nenadĭnja	zlo, bolest
nervožităd	nervoza
nĭdir, nigdir	nigdje
novĕna	devetnica (u crkvi)
nòve novĕnte	nove, tek napravljene (»ispod čekića«)

O

obadávat	slušati, mariti, obazirati
obilăncă	izobilje
obligăt	udobrovoljiti, zadovoljiti, obavezati
ocăda	1. pogled, 2. vrsta ribe morske

ôd, ôdit
odànut
ôdät
o(d)rebatívat
ofèndīt
ólost
osôj
ošèrvät (se)
ožažmjät

hod, hodati, íci
počinuti, odahnuti
udati, vjenčati
odraziti, odbijati
uvrijediti
oholost
sjena, hladovina, v. prisoj
osvrnuti (se), spaziti
cijediti, ožažimati (rublje)

P

pacjèncà
palác
parī mi se
pasâni
pàsät
patimènat
pejâr
pérce
perfin
pergûl
perün
petávat

pìnezi
pìnka, pìnkica
pjàt, pìjàt
pjàtance
plòkata
pònàra
pònìstra
pošpètica
pòt
pòtla
pòza
požmàrīt
prâj
prèz
prisoj
prīšit
prišvárak
pritèža
prižèntät (se)

strpljivost, strpljenje
palača
čini mi se, »parilo je« – činilo se
prošli
proći, mimoíci
patnja
drvena zdjela /u njoj se obično drži novac/
listić (biljke)
čak, naročito, dopokon
balkon
viljuška
pokazivati, predočavati, »petat roge« – »petavat roge«
ispružiti kažiprst i mali prst prema osobi koju želiš poniziti
ili joj se narugati
novac
mali komad, komadić
tanjur
više vrsti jela koje se donosi na stol
malen trg, »pjaceta«
udubinas u vanjskom zidu kuće
prozor
kućna potrepština
znoj
poslije, nakon
poslije, nakon
izbljedjeti, izgubiti boju
prah
bez, »prez duše« – nemilosrdno, bez osjećaja
sunčana strana, strana izložena suncu, v. osoj
žuriti
nadimak (osobni)
oholost, sebe precjenjivati
pojaviti (se), prikazati (se)

profûm	miris u prenesenome smislu: smrad, neugodan miris
prolićat	prolijetati
prût	prhut
prvidân	ponedjeljak
pûpa	lutka, »pupa natutonjente« – lutka nedokučiva (koju nikad nećeš imati)

R

râkas kòlèt	jednoredni ovratnik na košulji koji se kopča običnim dugmetom (imućniji su kopčali srebrnim, odnosno zlatnim dugmetom)
râm	bakar
râna	hrana
rasprédât	raspravljati (u detalje)
râzvicjân	razmažen
rebunbâvat	odjekivati, odzvanjati
rećine	naušnice, »rećine negre« – naušnice s likom crnkinje
rêst	rasti
rêšit	kititi, »narešen« iskićen
rešpîr	uzdah, uzdisaj
rèt	pažnja, »davanje reta« – prihvaćati, mariti
režištrâvat	raspoređivati, preispitivati, provjeravati
rîšpèt	poštovanje, respekt
řskati	pući pod zubima (obično kora kruha i slično)

S

sèkřva	svekrva, muževljeva majka
sîć	vjedro, vjedrica
sjûbjen	priljubljen
skancĳa, řkancĳa	polica
slive	šljive
smôk	ukusan zalogaj
smûja	mućnina
sôst, sòvât	psovka, psovati
spâra	okrugli tkaneni ili vuneni podmetač ispod tereta koji su žene nosile na glavi
sparićât	pripremati (u roku)
spĳa	živežne namirnice, hrana
stĳman	priznat, »stimana faca« – poštovana, priznata osoba
stimât	procijeniti, vještačiti
stòprò	tek, sa zakašnjenjem
sùrgât, svùrgât (se)	1. usidriti (se), ostati privremeno–za kratko vrijeme; 2. iskrenuti, istresti

»svè u řesnâjst«, »u svù

šesnâjst«	(u prenesenom smislu) bez predaha
svît, svîtovat	savjet, savjetovati, poučiti
Š	
šaldâm	pijesak za čišćenje posuđa i kamenog sudopera
ščeta	šteta
ščeto-něto	bez sustezanja, bez okolišavanja, reći »ubrck«
šekrêto	potajno
šijunâda	olujni vjetar
šmija	majmun
šinjôra	ljubavnica
škafetîn	ladica
škâja	1. zakrpa na cipeli; 2. manje kamenice (koriste se za zidanje)
škajûn	veća kamenica, kamen
škancîja, skancîja	polica
škâtula	kutija
škêrac	1. pomak, promjena; 2. pošalica
škercâvat (se)	šaliti (se)
škîna	leđa
škivât, škiâvat	izbjeci, izbjegavati
škôš	trzaj, nagao pokret
škôvâce	smeće
škùdëla	šalica (za bijelu kavu)
šoferîn, šolferîn	žigica
šonânbulo (-a)	mjesečar
šotobrâco	podruku
špacakamîn	dimnjačar
Špalacjûni	predio južno od samostana Svete Klare do mora, uključujući i zapadni dio kupališta Bačvice
špančëra	šešir
španjôla	poznata gripa nakon I. svjetskog rata
špila, zlâtna, s glâvôn	zlatna igla s glavom žene
špjègât	tumačiti, rastumačiti, pripovijedati
špôrak	prljav, nečist
špôža	udavača, mladenka
štađûn	sezona »u štađunu litnjem« ljeti
štrâgula	linoleum, podolit
štrâmâc	madrac
šûdar	rubac, maramica, »šudar o bavela« – rubac finog tkanja (svileni) koji je žena nosila preko leđa kao ukras
šufigâvanje	pirjanje
šûnprêš	glačalo, pegla
šûšûr	buka
šûšta	opruga, madrac s oprugama

T

tabàškàt	bulazniti, nerazgovjetno ili nepromišljeno govoriti
tênpal Gospodnji	crkva
tênpla	sljepoočica
terîna	porculanska zdjela
tèza	pomoćna kuća (kućica) za težake potrepština, alat i gdjekad za životinju
tïjo, utïjo	tiho, potiho
tïkvica	tikva koja se upotrebljava umjesto boce, obično za razvodnjeno vino
tîr	potez, »prvi tir« – otrpve, na prvi pogled
tiramôla	konop za sušenje rublja s koloturima na krajevima
tîščät	držati, »tiščät musu« – biti nezadovoljan, stalno namrgođen
tît, tîti	htjeti
tramakávat	razmicati, premicati, prenositi
travêrša	pregača, kecelja, »traveršin« – svilena pregača od brokata ili svile (dio splitske narodne nošnje)
tratávat (se)	gostiti (se)
trëfit	1. susresti, sresti 2. ne znajući pogoditi, »potrefit«
tròškòt	vrsta trave
tròtul	zvrk, čigra
tûfina	plijesan
túji	tuđi
tumidèca, umidèca	vlaga, ustajalost

U

učinèt	vrst igle (s kukicom) za pletenje
umidèca, tumidèca	vlaga, ustajalost
unît	unijeti
utïjo, tïjo	utiho, tiho
uzdànut	uzdahnuti
uzóliti (se)	uzoholiti (se)
užânca	običaj, navika

V

vazîmjat	uzimati
veltrîna	vitrina, ostakljeni ormar
vêntula	lepeza
vîšta	pogled
vônj	miris
VrjSèla	istočni predio Lučca, produžetak ulice Radunice
vrklî	učen, »vrkla glava« učena osoba

Z

zaàrdat (se)	usuditi (se), osmjeliti (se)
zajapúrit (se)	zadihati (se) s crvenilom u licu
zakolòtät	zakotrljati
zaliçat (se)	zalijetat (se)
zamàntät	gubiti svijest
zapíjat (se)	zadihati (se)
zaudòbit	zaboraviti
zijät, zijânje	zijeovati, zjapiti; zijevanje
zlàmenovat (se)	prekrižiti (se), križati (se)
zogàrèla	vrst dječje igre
zogätula, zjogätula	igračka
zúnzit	zujati
zvizdân	sunce u meridijanu (kad zapeče)

Ž

žbrletávat (se),	šminkat (se), mazat (se), našminkat (se)
žbrlètät (se)	slaba strana, »napipat ždronj« naći nekome slabu stranu (»Ahilovu petu«)
ždrônj	vreo, vruć
žgân	1. želja; 2. žeđ
žèja	truditi, raditi teške fizičke poslove
žgobávat	ljiljan, »žilj pribili« – ljiljan prebijeli
žilj	čaša
žmül	željan
žûjan	brz, hitar
žvèlat	